

UCHWAŁA NR XXII/280/2025
RADY MIEJSKIEJ W BUSKU-ZDROJU

z dnia 30 grudnia 2025 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Busko-Zdrój na lata 2026-2032

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15) ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2025 r. poz. 1153) oraz art. 16b, art. 17 ust. 1 pkt 1) i art. 110 ust. 10 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214 z późn. zm.) Rada Miejska w Busku-Zdroju uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Busko-Zdrój na lata 2026-2032 w brzmieniu określonym w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Busko-Zdrój.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia, z mocą obowiązującą od 1 stycznia 2026 roku.

Przewodniczący Rady
Miejskiej w Busku-Zdroju

Jacek Wach

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

**Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Kielcach
Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Busku-Zdroju**

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY BUSKO-ZDRÓJ na lata 2026-2032

Kielce – Busko-Zdrój listopad 2025

SPIS TREŚCI

OBSZAR I CZAS REALIZACJI	3
1. DIAGNOZA AKTUALNEJ SYTUACJI SPOŁECZNEJ GMINY BUSKO-ZDRÓJ	4
1.1. Ogólna charakterystyka Gminy Busko-Zdrój	4
1.2. Sytuacja demograficzna Gminy Busko-Zdrój	6
1.3. Diagnoza problemów społecznych w Gminie Busko-Zdrój	10
2. CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE GMINY BUSKO-ZDRÓJ	45
2.1. Misja Gminy Busko-Zdrój w zakresie rozwiązywania problemów społecznych	45
2.2. Cele strategiczne i operacyjne	45
3. ZIDENTYFIKOWANE ZADANIA I PROJEKTY SŁUŻĄCE ROZWIĄZYWANIU PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	57
3.1. Lista zidentyfikowanych zadań i projektów	57
3.2. Priorytety rozwoju społecznego	62
4. SYSTEM WDRAŻANIA STRATEGII	64
4.1. Założenia wdrażania <i>Strategii</i>	64
4.2. Wdrażanie	64
4.3. Konsultacje społeczne	64
5. SPOSOBY MONITOROWANIA, FINANSOWANIA I KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ STRATEGII	66
5.1. System monitorowania <i>Strategii</i>	66
5.2. Finansowanie realizacji <i>Strategii</i>	66
5.3. Sposoby inicjowania współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi	68
5.4. Program promocji i <i>Public Relations</i>	70

OBSZAR I CZAS REALIZACJI

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Busko-Zdrój na lata 2026-2032 została opracowana dla obszaru Miasta i Gminy Busko-Zdrój, w Powiecie Buskim, w ramach podregionu NUTS 3 - Podregion Sandomiersko-Jędrzejowski, który stanowi część regionu NUTS 2 – Świętokrzyskiego, w jednym z siedmiu makroregionów NUTS 1 – Makroregion Centralny, w Rzeczypospolitej Polskiej – zgodnie z regulacjami czwartej rewizji NUTS 2016 określonymi w Rozporządzeniu Komisji UE 2016/2066 z dnia 21 listopada 2016 r. zmieniającym załączniki do rozporządzenia WE nr 1059/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ustalenia wspólnej klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS) (Dz. Urz. UE L 322 z 29.11.2016).

Czas realizacji *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Busko-Zdrój na lata 2026-2032* obejmuje okres od 01 stycznia 2026 do 31 grudnia 2032.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Busko-Zdrój na lata 2026-2032 została opracowana i sfinansowana ze środków projektu **Koordinacja polityki społecznej w województwie świętokrzyskim** realizowanego w ramach programu *Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027*, Działanie 04.13 – *Wysokiej jakości system włączenia społecznego*, współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, we współpracy Miasta i Gminy Busko-Zdrój i doradców Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Kielcach.

Rozdział 1. DIAGNOZA AKTUALNEJ SYTUACJI SPOŁECZNEJ GMINY BUSKO-ZDRÓJ

1.1 Ogólna charakterystyka Gminy Busko-Zdrój

Gmina Busko-Zdrój leży w południowej części województwa świętokrzyskiego, w powiecie buskim, graniczy z gminami Wiślica, Nowy Korczyn, Solec-Zdrój, Stopnica i Gnojno oraz powiatami: kieleckim (gmina Chmielnik) i pińczowskim (gmina Pińczów).

Powierzchnia Gminy obejmuje obszar 235,5 km², co stanowi 2,01% powierzchni województwa świętokrzyskiego. W skład Gminy wchodzi 47 sołectw: Baranów, Bilczów, Biniątki, Błoniec, Bronina, Budzyń, Chotelek, Dobrowoda, Elżbiecin, Gadawa, Galów, Janina, Kameduły, Kawczyce, Kołaczkowice, Kostki Duże, Kostki Małe, Kotki, Las Winiarski, Łagiewniki, Mikułowice, Młyny, Nowa Wieś, Nowy Folwark, Oleszki, Olganów, Owczary, Palonki, Pęczelice, Podgaje, Radzanów, Ruczynów, Siesławice, Skorzów, Skotniki Duże, Skotniki Małe, Słabkowice, Służów, Szaniec, Szczaworyż, Wełecz, Widuchowa, Wolica, Zbludowice, Zbrodź, Żerniki Górne, Zwierzyniec

Niecka Solecka – falista równina wchodząca w skład Niecki Nidziańskiej. Od północy sąsiaduje z Garbem Pińczowskim. Od zachodu i południowego zachodu ogranicza ją Dolina Nidy. Na południowy wschód od Niecki znajduje się Nizina Nadwiślańska. Wysokość waha się w granicach 170–250 m n.p.m. Jest to region rolniczy, nie ma tu lasów.

Niecka zbudowana jest z margli kredowych, przykrytych przez mioceńskie wapienie litotamniowe oraz gipsy. Występują tu typowe formy krasowe: leje, zapadliska oraz ślepe doliny. Znajduje się tu kilkadziesiąt jaskiń, w tym największa na terenie Niecki Nidziańskiej Jaskinia Skorocicka.

W kilku rezerwatach przyrody chroniona jest roślinność stepowa, która zachowała się na skałach gipsowych. Obecne są tu także siarczane źródła wykorzystywane w lecznictwie. Na terenie Niecki Soleckiej znajdują się uzdrowiska w Busku-Zdroju i Solcu-Zdroju.

1.2 Sytuacja demograficzna Gminy Busko-Zdrój

Liczba ludności Miasta i Gminy Busko-Zdrój wynosiła w dniu 31 grudnia 2024 roku 30 321 osób. W tej liczbie było 15 759 kobiet i 14 562 mężczyzn (odpowiednio 52% i 48% populacji). Współczynnik feminizacji – tj. liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn – był niski i wyniósł 108,2. Oznacza przekroczenie bezpiecznego poziomu wartości 105 wskaźnika, powyżej którego relacja liczby kobiet do liczby mężczyzn może niekorzystnie wpływać na biologiczną reprodukcję populacji.

Sytuację demograficzną Miasta i Gminy Busko-Zdrój w latach 2020-2024 przedstawia tabela 1.1 i wykres 1.1.

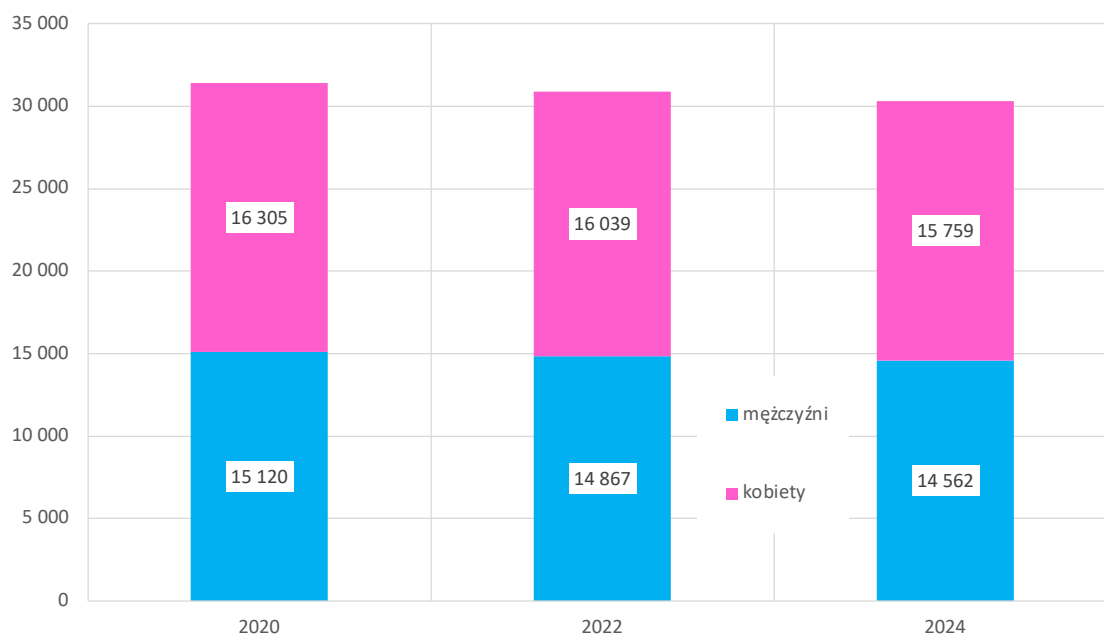
Tabela 1.1

Liczba ludności Miasta i Gminy Busko-Zdrój w latach 2020-2024

Wyszczególnienie	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Kobiety na 100 mężczyzn
2020	31 425	15 120	16 305	107,8
2022	30 906	14 867	16 039	107,9
2024	30 321	14 562	15 759	108,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Baza Danych Lokalnych*, Portal Statystyczny Głównego Urzędu Statystycznego, Warszawa listopad 2025

Wykres 1.1 Liczba ludności Miasta i Gminy Busko-Zdrój w latach 2020-2024

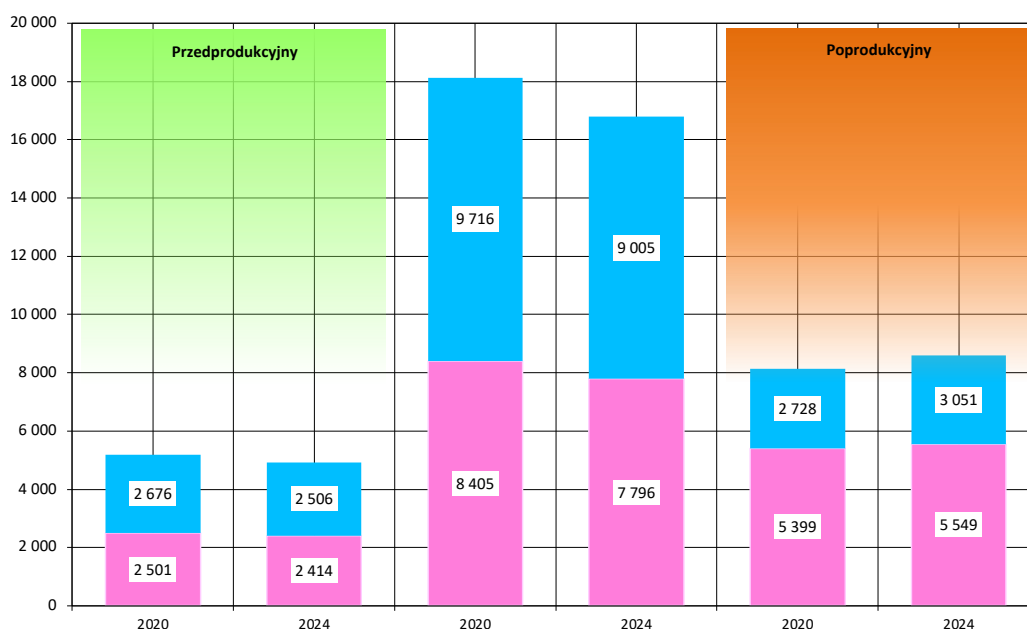
Źródło: opracowanie własne na podstawie *Baza Danych Lokalnych*, Portal Statystyczny Głównego Urzędu Statystycznego, Warszawa listopad 2025

Do roku 1999 liczebność ludności Gminy stale rosła. Od tego momentu, w relacji do lat poprzednich, liczba mieszkańców Miasta i Gminy Busko-Zdrój zaczęła nieznacznie spadać. Podobne tendencje obserwuje się w większości gmin polskich, ponieważ liczebność populacji Polski stopniowo spada. W badanym okresie nieznacznie wzrósł również współczynnik feminizacji.

Odsetek ludności w wieku produkcyjnym w Mieście i Gminie Busko-Zdrój utrzymuje się wprawdzie od kilku lat na prawie niezmienionym poziomie – ok. 55-57%, jednak relacja w pozostałych grupach wiekowych zmienia się bardzo niekorzystnie. Na przestrzeni ostatnich lat nastąpił spadek liczby mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym oraz wzrost liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym. Wskaźnik obciążenia demograficznego (ilość osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym na każde 100 osób w wieku produkcyjnym) w Mieście i Gminie Busko-Zdrój był bardzo wysoki i wynosił w badanym okresie 80,5 osób. Oznacza to istotny wzrost o 1/10 z poziomu 73,4 do 80,5.

Wykres 1.2 prezentuje strukturę ludności Miasta i Gminy Busko-Zdrój według grup wiekowych – produkcyjnych i nieprodukcyjnych.

Wykres 1.2 Struktura ludności Miasta i Gminy Busko-Zdrój w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Baza Danych Lokalnych*, Portal Statystyczny Głównego Urzędu Statystycznego, Warszawa listopad 2025

Umowna granica określająca stopień starzenia się społeczeństwa to 15% osób powyżej 60 roku życia. W Mieście i Gminie Busko-Zdrój na koniec roku 2020 wskaźnik ten wyniósł 29,5%, obecnie odnotowano wzrost do 31,5%. Oznacza to zdecydowane przekroczenie optymalnego poziomu wskaźnika i stan alarmowy. W najbliższych latach pojawią się trudności zabezpieczenia emerytalnego i podstawowej opieki zdrowotnej oraz wyludnianie Gminy.

Wskaźnik gęstości zaludnienia w Mieście i Gminie Busko-Zdrój spadł w ciągu poprzedniego okresu programowania i wyniósł 128,7 osób/km² – co oznacza spadek o blisko 5 osób/km². Gęstość zaludnienia była wyższa od przeciętnej dla województwa świętokrzyskiego.

Dane dotyczące przyrostu naturalnego w Mieście i Gminie Busko-Zdrój prezentuje tabela 1.2.

Tabela 1.2

Przyrost naturalny w Mieście i Gminie Busko-Zdrój w latach 2020-2024

Wyszczególnienie	Przyrost naturalny (na 1000 ludności)	Przyrost naturalny (w osobach)
2020	- 5,54	- 175
2022	- 5,71	- 177
2024	-7,83	- 239

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Baza Danych Lokalnych*, Portal Statystyczny
Głównego Urzędu Statystycznego, Warszawa listopad 2025

Z zaprezentowanych danych wynika, iż przyrost naturalny w całym Mieście i Gminie Busko-Zdrój oraz we wszystkich jego jednostkach administracyjnych ma bardzo wysoki poziom ujemny i niższy od przeciętnego dla województwa świętokrzyskiego. W liczbach bezwzględnych wartości przyrostu naturalnego oznaczają, iż w ciągu roku **ubywało** w całym Mieście i Gminie Busko-Zdrój 197 mieszkańców.

1.3. Diagnoza problemów społecznych w Gminie Busko-Zdrój

Pomoc osobom i rodzinie przyznaje się – zgodnie z ustawą o pomocy społecznej – ze względu na następujące powody:

- ✓ ubóstwa,
- ✓ sieroctwa,
- ✓ bezdomności,
- ✓ bezrobocia,
- ✓ niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby,
- ✓ przemocy w rodzinie,
- ✓ potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi,
- ✓ potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
- ✓ bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych,
- ✓ trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach,
- ✓ trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- ✓ alkoholizmu lub narkomanii,
- ✓ zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej,
- ✓ klęski żywiołowej lub ekologicznej.

1.3.1. Problemy społeczne rodzin

Członkowie rodziny tworzą układ, na który można spojrzeć jak na system. Wzajemne oddziaływanie na siebie poszczególnych elementów, czyli członków rodziny powoduje funkcjonowanie systemu. W rodzinie zdrowej relacje pomiędzy małżonkami są równoległe oraz dwukierunkowe, oparte na wspólnych ustaleniach dotyczących podziału obowiązków i sposobu wychowywania dzieci. Zaburzone funkcjonowanie jednego z jej członków uderza w cały jej system rodzinny, wtedy można mówić o dysfunkcyjności takiej rodziny. Sama dysfunkcja oznacza zaburzenie komunikacyjne bądź strukturalne rodziny, np. centralną postacią jest rodzic będący sprawcą przemocy itd. Może to

też być zaburzenie własnych granic, granic pomiędzy poszczególnymi osobami w rodzinie, np. nieuszanowanie czyjejś intymności, uczuć i poglądów.

Tabela 1.3 oraz wykresy 1.3 i 1.4 przedstawia sytuację rodzin z problemami społecznymi w obszarze bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w Mieście i Gminie Busko-Zdrój.

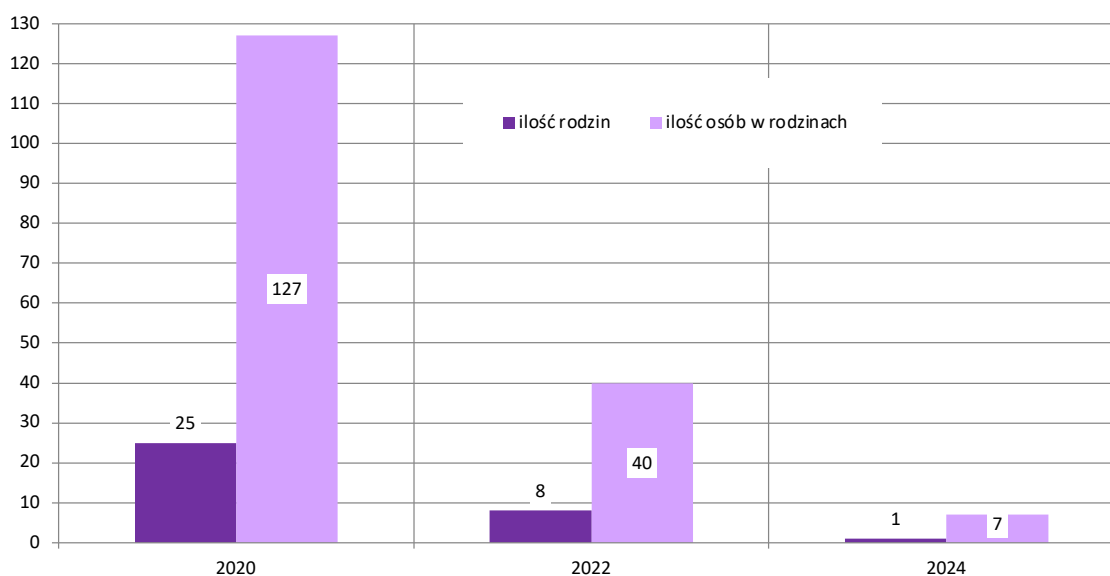
Tabela 1.3

Liczba rodzin korzystających z usług pomocy społecznej ze względu na potrzebę ochrony macierzyństwa i bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych w Mieście i Gminie Busko-Zdrój w latach 2020-2024

Wyszczególnienie	Lata		
	2020	2022	2024
Potrzeba ochrony macierzyństwa – liczba rodzin	25	8	1
– liczba osób w rodzinach	127	40	7
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych – liczba rodzin	64	44	35
– liczba osób w rodzinach	216	161	124

Źródło: opracowanie na podstawie danych MGOPS w Busku-Zdroju

Wykres 1.3 Liczba rodzin korzystających z usług pomocy społecznej ze względu na potrzebę ochrony macierzyństwa w Mieście i Gminie Busko-Zdrój w latach 2020-2024

Źródło: opracowanie na podstawie danych MGOPS w Busku-Zdroju

Wykres 1.4 Liczba rodzin korzystających z usług pomocy społecznej ze względu na bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych w Mieście i Gminie Busko-Zdrój w latach 2020-2024

Źródło: opracowanie na podstawie danych MGOPS w Busku-Zdroju

Z zaprezentowanych danych wynika, iż problem dysfunkcji rodzin w Mieście i Gminie Busko-Zdrój w okresie wdrażania poprzedniej *Strategii* systematycznie tracił na sile w obserwowanych obszarach. Spadek 25-krotny odnotowano w odniesieniu do rodzin wymagających wsparcia ze względu na konieczność ochrony macierzyństwa, zaś osób z bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego było blisko połowę mniej.

Mówiąc o zjawiskach dysfunkcji w rodzinach i ich dynamice na przestrzeni ostatniego okresu programowania trudno nie docenić wpływu programów socjalnych realizowanych przez rząd centralny. Wzrost dochodów rodzin – niezależnie od jego negatywnego wpływu na rynek pracy i wypychania kobiet z zasobów pracowniczych – spowodował podniesienie standardu życia, zwiększenie pewności egzystencjonalnej oraz pozwolił na lepsze funkcjonowanie rodziny i relacji wewnątrz niej. Można byłoby szeroko omawiać preferencje i priorytety dysponowania tak uzyskanym budżetem – które pozostawiają nadal wiele do życzenia – co może stanowić powód do modernizacji rozwiązań systemowych. Niemniej w liczbach bezwzględnych ilość osób korzystających ze wsparcia pomocy społecznej z przyczyn związanych z dysfunkcjami rodziny w Mieście i Gminie Busko-Zdrój spada.

Co się tyczy wsparcia związanego z koniecznością ochrony macierzyństwa przeciętnie w Mieście i Gminie Busko-Zdrój z pomocy w tym zakresie korzystało niespełna 0,1 osoby na 1 000 mieszkańców Miasta i Gminy.

W Mieście i Gminie Busko-Zdrój z pomocy związanej z bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego korzystało przeciętnie 1,2 osoby na 1 000 mieszkańców.

Duże spadki wskaźnika udzielanego wsparcia mogą mieć także związek z pandemią COVID-19 i skalą działań pomocy społecznej w tamtym okresie, a także determinujących potencjalne problemy zasad dystansu społecznego i niemożliwości dostępu pracowników socjalnych do potencjalnych klientów pomocy społecznej.

1.3.2. Ubóstwo i bezdomność

Ubóstwo

Poprzez ubóstwo określa się stan, w którym jednostce czy grupie społecznej brakuje środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb uznawanych w danej społeczności za niezbędne. Pod pojęciem „podstawowe potrzeby” należy rozumieć takie potrzeby jak: wyżywienie, ubranie, mieszkanie, zachowanie zdrowia, uzyskanie wykształcenia, zaspokojenie sfer intelektualnych. Pojęcie ubóstwa powstałego na drodze indywidualnej sytuacji życiowej obejmuje takie aspekty jak: wielodzietność, uzależnienia, niepełnosprawność, samotność, wychowywanie się w rodzinach niepełnych i rozbitych, niski status wykształcenia prowadzący do bezrobocia, przewlekłe choroby, inne przeżycia np. śmierć osoby najbliższej, utrudniająca aktywne i prawidłowe funkcjonowanie. Należy zaznaczyć, iż problemy te występują bardzo często zespołowo. Ubóstwo jest to stan, w którym rodzina lub jednostka żyje poniżej kryterium dochodowego ustalonego zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej. Ubóstwo w konsekwencji prowadzi do zjawiska wykluczenia społecznego.

Negatywne skutki ubóstwa dają się odczuć w większości rodzin niepełnych. Pomimo utrzymywania się w wielu przypadkach z dochodów z pracy, samotne matki lub samotni ojcowie nie są w stanie zapewnić dzieciom odpowiedniej sytuacji materialnej. Oprócz tego narastają w tych rodzinach problemy wychowawcze związane z brakiem czasu i odpowiednich wzorców do naśladowania.

Ubóstwo i życie na poziomie minimum egzystencji powoduje, że wydatki na żywność i opłaty mieszkaniowe pochłaniają cały budżet. Konsekwencją jest minimalizacja potrzeb żywieniowych oraz zakup produktów spożywczych bardzo niskiej jakości. Prowadzi to do rozwijania się różnego rodzaju schorzeń, a te w dalszym etapie powodują wzrost kosztów utrzymania, związanych z leczeniem bądź rehabilitacją. Mogą one również prowadzić do powstawania niepełnosprawności, która w znacznym stopniu ogranicza podejmowanie aktywności zawodowej, a może podwyższać poziom wydatków na leczenie.

Głównym sposobem ograniczenia ubóstwa jest: zmniejszenie bezrobocia przez tworzenie nowych miejsc pracy, aktywizacja zawodowa osób ubogich, zmiana postaw u osób ubogich korzystających z pomocy społecznej poprzez kształtowanie odpowiedzialności za swój los i umiejętności przystosowania się do istniejącej rzeczywistości. Przedstawione przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Busku-Zdroju dane,

wskazują na występowanie w Mieście i Gminie Busko-Zdrój problemu ubóstwa. Liczbę rodzin korzystających z pomocy Ośrodka przedstawia tabela 1.4 i wykres 1.5.

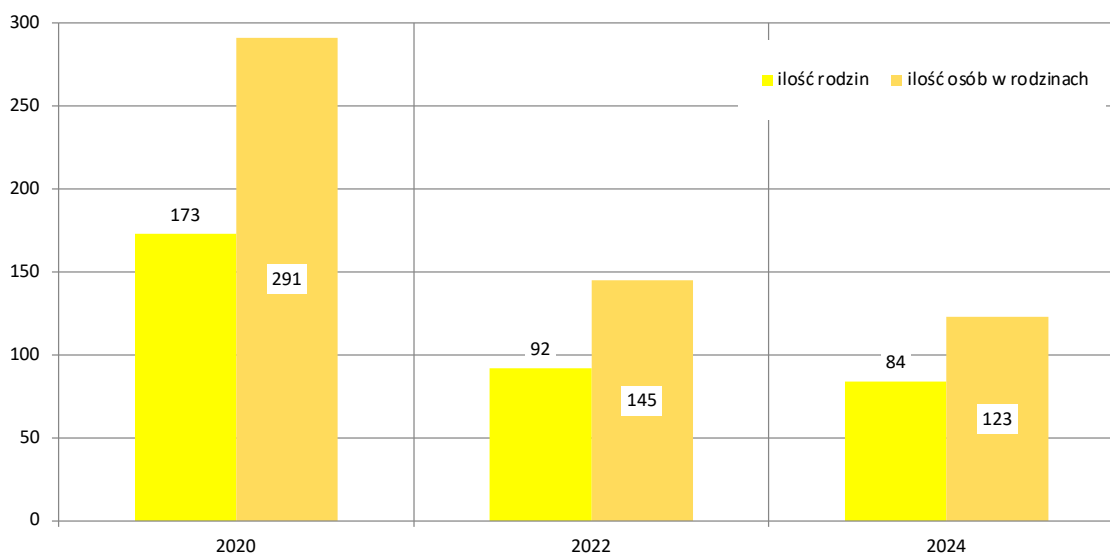
Tabela 1.4

**Liczba rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu ubóstwa
w Mieście i Gminie Busko-Zdrój w latach 2020-2024**

Wyszczególnienie	Lata		
	2020	2022	2024
Ubóstwo – liczba rodzin	173	92	84
– liczba osób w rodzinach	291	145	123

Źródło: opracowanie na podstawie danych MGOPS w Busku-Zdroju

**Wykres 1.5 Liczba rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej
z tytułu ubóstwa w Mieście i Gminie Busko-Zdrój w latach 2020-2024**

Źródło: opracowanie na podstawie danych MGOPS w Busku-Zdroju

Warto zauważyć istotny spadek liczby osób korzystających ze wsparcia pomocy społecznej ze względu na problem ubóstwa. Na przestrzeni poprzedniego okresu programowania liczba tych osób spadła o ponad połowę. W ujęciu *per capita* w Mieście i Gminie Busko-Zdrój z pomocy związanej z ubóstwem korzystało przeciętnie 2,8 osób na 1 000 mieszkańców.

Wydaje się, iż najbardziej prawdopodobnymi przyczynami zmniejszania się ilości osób figurujących w statystykach pomocy społecznej ze względu na problem ubóstwa są zmiany ekonomiczne i społeczne zachodzące w społeczeństwie polskim, co przekłada się na sytuację w Mieście i Gminie Busko-Zdrój. Wśród tych zmian zasadnicze znaczenie mogą mieć:

- ✓ rozwój gospodarczy, podnoszenie się zamożności społeczeństwa i zwiększanie ilości miejsc pracy w Mieście i Gminie Busko-Zdrój,
- ✓ działania zmniejszające bezrobocie, pełna dostępność europejskiego rynku pracy oraz realizacja powszechnie dostępnych programów socjalnych i zatrudnienia socjalnego,
- ✓ realizacja projektów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego ukierunkowanych na aktywizację społeczną i zawodową przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Busku-Zdroju oraz inne podmioty sektora wsparcia społecznego.

Bezdomność

Bezdomność to problem społeczny, charakteryzujący się brakiem miejsca stałego zamieszkania osoby nim dotkniętej. Wiąże się ona z uwarunkowanym psychologicznie kryzysowym stanem egzystencji osoby nieposiadającej faktycznego miejsca zamieszkania, pozbawionej środków niezbędnych do zaspokojenia elementarnych potrzeb, dotkniętej trwałym wykluczeniem społecznym i zawodowym. Jako stan ewidentnej i trwałej deprywacji potrzeb mieszkaniowych, w sytuacji, gdy dotknięta bezdomnością osoba nie jest w stanie jej zapobiec, wiąże się z poważnym upośledzeniem psychicznego i społecznego funkcjonowania człowieka.

Natura bezdomności wyklucza zamkniętą i jednoznaczną klasyfikację jej przyczyn, ponieważ doprowadza do niej cały zespół nakładających się na siebie sił sprawczych, zespół postaw, zachowań determinowanych predyspozycjami osobowościowymi, którym sprzyjają sytuacje społeczne i sposób funkcjonowania służb socjalnych. Ustawa o pomocy społecznej jako osobę bezdomną definiuje osobę niezamieszkującą w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy i niezameldowaną na pobyt stały, w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodach osobistych, a także osobę niezamieszkującą w lokalu mieszkalnym i zameldowaną na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania.

Brak domu uniemożliwia normalny rozwój człowieka, wpływa negatywnie na stan zdrowia psychicznego i fizycznego, uniemożliwia rozwijanie aspiracji kulturowych, regenerację sił i wypoczynek. Deprywacji zatem podlegają nie tylko szeroko rozumiane potrzeby mieszkaniowe, ale właściwie wszystkie poziomy potrzeb, poczynając od najbardziej podstawowych potrzeb fizjologicznych, skończywszy zaś na potrzebie samorealizacji. Stan ten jest uwarunkowany wieloczynnikowo, między innymi poprzez zmniejszoną zdolność do samodzielnego życia i radzenia sobie, poddania się wymaganiom społeczeństwa, niewielką odpornością na sytuacje trudne, czy marginalizację społeczną.

Najczęstsze przyczyny bezdomności wynikają przede wszystkim z:

- ✓ sytuacji społeczno-ekonomicznej, w tym wzroście liczby osób, które nie chcą podjąć pracy lub nie potrafią utrzymać zatrudnienia, albo są osobami bezdomnymi z wyboru,

- ✓ z sytuacji prawnej, polegającej na możliwości wyeksmitowania lokatora *donikąd* za zaległości w opłatach czynszowych,
- ✓ z przyczyn związanych z patologiami, w tym z powodu alkoholizmu, przestępczości, odrzucenia lub braku opieki ze strony najbliższych, rozwodu lub trwałego rozpadu więzi formalnych lub nieformalnych, prostytucji, przemocy w rodzinie,
- ✓ z przyczyn natury socjopsychologicznej, w tym świadomego wyboru innego sposobu życia, odrzucenia obowiązującego systemu wartości,
- ✓ przyczyn osobowościowych, w tym poczucia niższości, osamotnienia, wstydu, przekonania o złej naturze świata i ludzi, posiadania upośledzeń zdrowotnych.

Dynamikę ilości osób korzystających ze wsparcia w związku z problemem bezdomności w Mieście i Gminie Busko-Zdrój przedstawia tabela 1.5 i wykres 1.6.

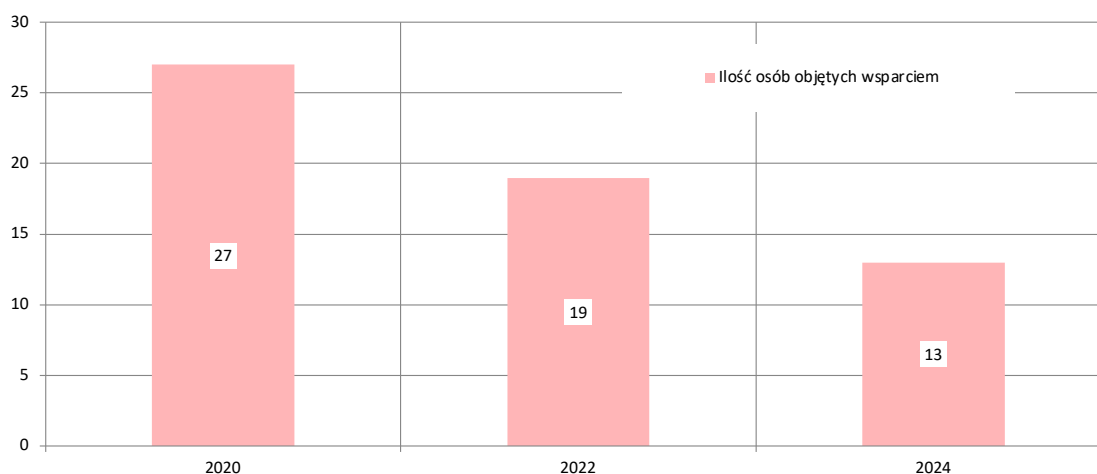
Tabela 1.5

**Liczba osób objętych wsparciem z tytułu bezdomności
w Mieście i Gminie Busko-Zdrój w latach 2020-2024**

Wyszczególnienie	Lata		
	2020	2022	2024
Bezdomność – liczba rodzin	27	19	13
– liczba osób w rodzinach	27	21	13

Źródło: opracowanie na podstawie danych MGOPS w Busku-Zdroju

**Wykres 1.6 Liczba osób objętych wsparciem z tytułu bezdomności
w Mieście i Gminie Busko-Zdrój w latach 2020-2024**

Źródło: opracowanie na podstawie danych MGOPS w Busku-Zdroju

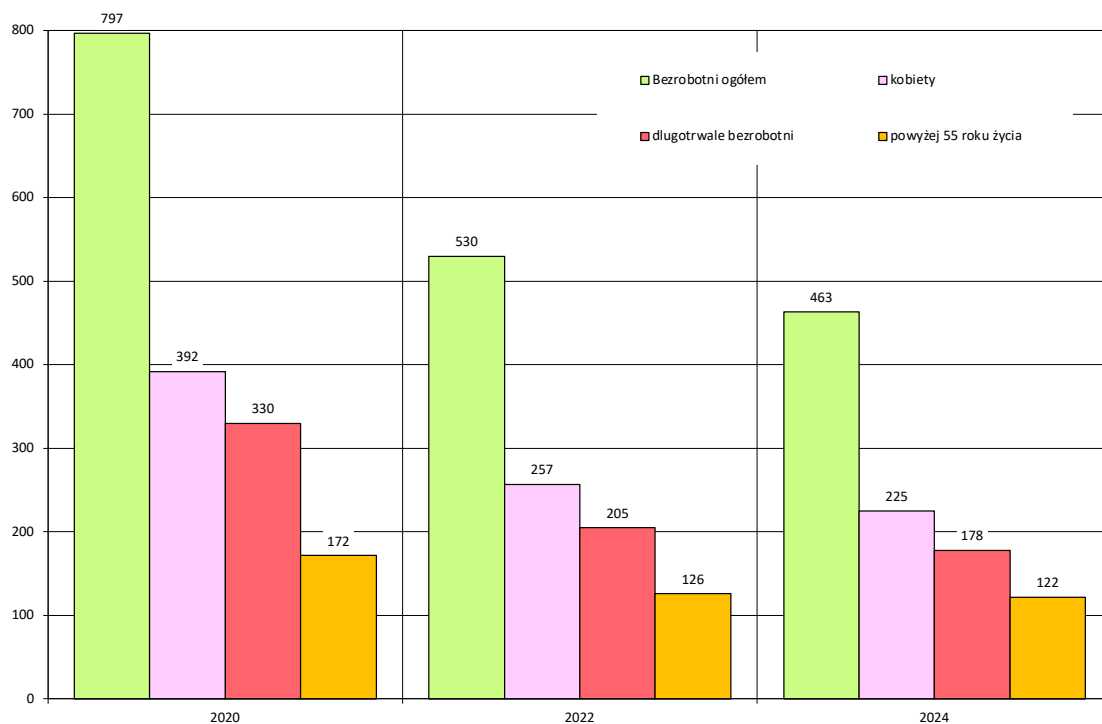
Z przedstawionych danych wynika, iż ilość osób korzystających ze wsparcia z tytułu bezdomności w Mieście i Gminie Busko-Zdrój spadła o ponad połowę. Średnio w Mieście i Gminie Busko-Zdrój z pomocy w tym zakresie korzystało 0,4 osoby na 1 000 mieszkańców.

1.3.3. Problemy społeczne w obszarze bezrobocia

Zjawisko bezrobocia jest poważnym problemem społecznym. Wpływa ujemnie na postawy i zachowania osób bezpośrednio dotkniętych bezrobociem, a także członków ich rodzin. Według danych Powiatowego Urzędu Pracy na dzień 31 grudnia 2021 roku zarejestrowanych było 3 227 osób bezrobotnych, w tym 1 626 kobiet co stanowiło blisko połowę populacji i systematycznie rośnie. Bardzo wysoka była liczba długotrwale bezrobotnych, którzy stanowili blisko 2/3 populacji – 2210 osób. W porównaniu do poprzedniego okresu programowania ilość osób bezrobotnych w Mieście i Gminie Busko-Zdrój spadła o ponad 30%.

Dynamikę zjawiska bezrobocia na rynku pracy Miasta i Gminy Busko-Zdrój w latach 2020-2024 prezentują wykres 1.7 i tabela 1.6.

Wykres 1.7 Dynamika bezrobocia w Mieście i Gminie Busko-Zdrój latach 2020-2024

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Busko-Zdroju

Tabela 1.6

**Dynamika bezrobocia w Mieście i Gminie Busko-Zdrój
w latach 2020-2024 (stan na 31 grudnia)**

Rok	Bezrobotni ogółem	w tym		
		kobiety	długotrwale bezrobotni	bezrobotni powyżej 50 roku życia
2020	797	392	330	172
2022	530	257	205	126
2024	463	225	178	122

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Busko-Zdroju

W badanym okresie obserwowano spadek liczby zarejestrowanych bezrobotnych w Mieście i Gminie Busko-Zdrój – łącznie na przestrzeni analizowanego okresu o blisko połowę. Jednocześnie dane z roku 2020 i 2023 odzwierciedlają oddziaływanie pandemii COVID-19 na sytuację na rynku pracy – długotrwałe okresy lock-down, ograniczenia funkcjonowania przedsiębiorstw, przerwanie łańcuchów dostaw i łańcuchów kooperacyjnych zaowocowały zatrzymaniem spadku bezrobocia w Mieście i Gminie Busko-Zdrój, skokowym przyrostem osób długotrwale bezrobotnych oraz wzrostem udziału kobiet w strukturze bezrobocia.

Spadek bezrobocia rejestrowanego znalazł swoje odzwierciedlenie w spadku ilości mieszkańców Miasta i Gminy Busko-Zdrój korzystających ze wsparcia Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej ze względu na ten problem.

Dynamikę ilości osób korzystających ze wsparcia w związku z problemem bezrobocia w Mieście i Gminie Busko-Zdrój przedstawia tabela 1.7 i wykres 1.8.

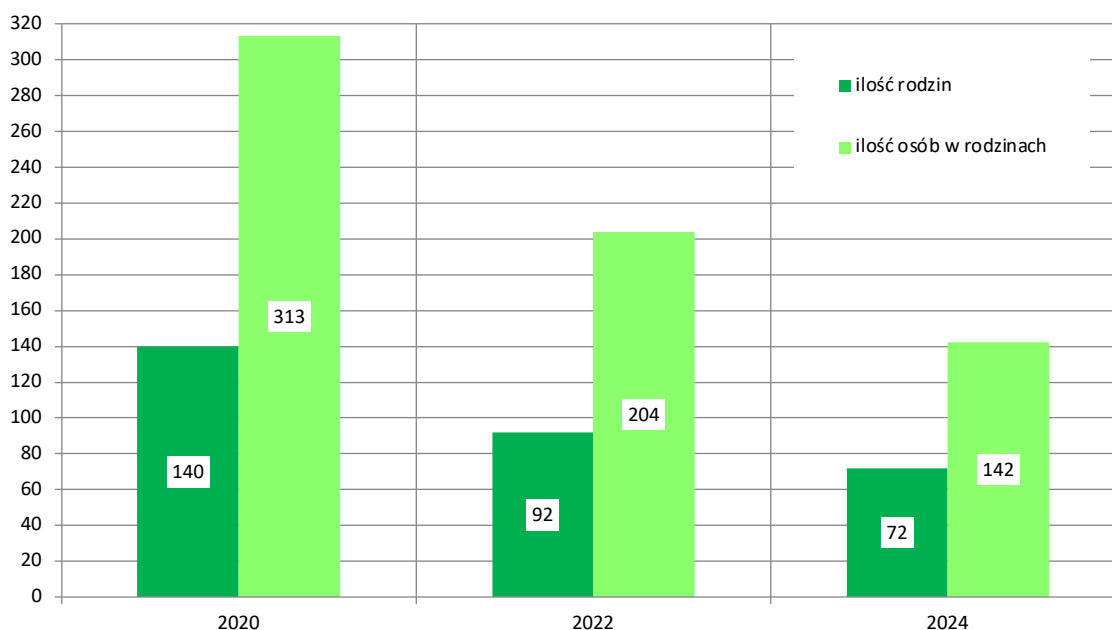
Tabela 1.7

**Liczba osób objętych wsparciem z tytułu bezrobocia
w Mieście i Gminie Busko-Zdrój w latach 2020-2024**

Wyszczególnienie	Lata		
	2020	2022	2024
Bezrobocie – liczba rodzin	140	92	72
– liczba osób w rodzinach	313	204	142

Źródło: opracowanie na podstawie danych MGOPS w Busku-Zdroju

Wykres 1.8 Liczba osób objętych wsparciem z tytułu bezrobocia w Mieście i Gminie Busko-Zdrój w latach 2020-2024

Źródło: opracowanie na podstawie danych MGOPS w Busku-Zdroju

Z przedstawionych danych wynika, iż ilość osób korzystających ze wsparcia z tytułu bezrobocia w Mieście i Gminie Busko-Zdrój spadła o połowę. Średnio w Mieście i Gminie Busko-Zdrój z pomocy w tym zakresie korzystało 2,4 osoby na 1 000 mieszkańców.

1.3.4. Problemy społeczne osób z niepełnosprawnościami

Definicja osób niepełnosprawnych zawarta w Karcie Praw Osób Niepełnosprawnych uchwalonej w 1997 roku przez Sejm RP mówi: „*Niepełnosprawnymi są osoby, których sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę, oraz pełnienie ról społecznych, zgodnie z normami prawnymi i zwyczajowymi*”.

Natomiast ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2025r. poz. 913 ze zm.) zawęża powyższą definicję określając: „*Niepełnosprawnymi są osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych a w szczególności ogranicza zdolności do wykonywania pracy zawodowej, jeśli uzyskały orzeczenie*”

Biorąc pod uwagę powyżej przytoczone definicje niepełnosprawność przedstawia się jako zjawisko niejednorodne, które obejmuje wiele ograniczeń funkcjonalnych, może być fizyczna, intelektualna lub polegać na dysfunkcji zmysłów. Wynikać ona może z

choroby somatycznej lub choroby umysłowej. Wymienione zaburzenia, sytuacje mogą mieć charakter stały lub przejściowy. Niepełnosprawność dotyczy osób w każdym wieku. Dla lepszego określenia potrzeb osób niepełnosprawnych przyjmujemy podział na dwa-
naście głównych grup:

- ✓ upośledzenia umysłowe,
- ✓ choroby psychiczne,
- ✓ zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu,
- ✓ choroby narządu wzroku,
- ✓ upośledzenia narządu ruchu,
- ✓ epilepsja,
- ✓ choroby układu oddechowego i krążenia,
- ✓ choroby układu pokarmowego,
- ✓ choroby układu moczowo-płciowego,
- ✓ choroby neurologiczne,
- ✓ inne w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego,
- ✓ całościowe zaburzenia rozwojowe.

Indywidualny model niepełnosprawności określa problemy jakie napotykają osoby niepełnosprawne jako konsekwencje swojej choroby. Praca socjalna z osobą niepełnosprawną ma na celu zmotywowanie tej osoby do podejmowania wysiłków w celu jej usprawnienia. Społeczny model niepełnosprawności – są to ograniczenia, które stwarza środowisko poprzez bariery w funkcjonowaniu rodziny z osobą niepełnosprawną. Istniejące bariery są podłożem marginalizacji – wykluczenia społecznego osób niepełnosprawnych.

Czynnikami warunkującymi niepełnosprawność na poziomie społecznym są: sytuacja rodzinna i relacje w rodzinie, materialne warunki życia rodziny, kontakty społeczne i udział w życiu społecznym członków rodziny, postawy społeczne wobec osób niepełnosprawnych, rola i dostępność instytucji i organizacji powołanych do wspomagania osób niepełnosprawnych, sytuacja prawna i gwarancje prawne osób niepełnosprawnych, relacje osób niepełnosprawnych z instytucjami, makrospołeczne czynniki ekonomiczne odpowiedzialne za rozmiar pomocy społecznej na rzecz osób niepełnosprawnych.

Z dniem 1 września 1997 roku wprowadzona została reforma orzecznictwa, w wyniku której powstały dwa systemy orzecznictwa ustalające:

- A. Niezdolność do pracy, która stanowi podstawę do wydania decyzji o przyznaniu świadczenia rentowego
- B. Stopień niepełnosprawności jako podstawę do korzystania z wielu form rehabilitacji zawodowej i społecznej, systemu pomocy społecznej oraz ulg i uprawnień zagwarantowanych osobom niepełnosprawnym w przepisach prawa.

Od 1 stycznia 2002 roku prawo do zasiłku pielęgnacyjnego, ulgi oraz inne uprawnienia zagwarantowane osobom niepełnosprawnym w przepisach prawa, dla dzieci mogą być przyznane wyłącznie na podstawie orzeczenia o niepełnosprawności, wydanego według kryteriów stosowanych dla tych orzeczeń w ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Dziecko - osoba przed ukończeniem 16 roku życia jest niepełnosprawna, jeżeli posiada orzeczenie o zaliczeniu do osób niepełnosprawnych wydane przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności.

System określający orzekanie o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności do celów pozarentowych regulują następujące akty prawne:

- ✓ Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2025 r. poz. 913 ze zm.)
- ✓ Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności.
- ✓ Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 1 lutego 2002 roku w sprawie kryteriów oceny niepełnosprawności u osób w wieku do 16 roku życia (Dz.U. 2002 nr 17 poz. 162)

Istotną informacją opisującą problemy społeczne i zawodowe osób niepełnosprawnych są wskaźniki funkcjonowania Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Busku-Zdroju. Ilość składanych wniosków o ustalenie niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności w Mieście i Gminie Busko-Zdrój w latach 2020-2024 stopniowo wzrastała. Niemniej rok 2022 ma ograniczoną reprezentatywność ze względu na pandemię COVID-19, która zmniejszyła ilość wniosków – ze względu na przepisy, które na czas trwania stanu epidemii wydłużyły terminy ważności orzeczeń.

Istotną informacją opisującą problemy społeczne i zawodowe osób niepełnosprawnych są dane Głównego Urzędu Statystycznego oraz dane Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Busku-Zdroju. Tabele 1.8-1.10 oraz wykresy 1.9-1.12 prezentują dane dotyczące ilości osób z niepełnosprawnościami na terenie Miasta i Gminy Busko-Zdrój w roku 2024 oraz dane dotyczące wydawanych orzeczeń ze względu na płeć i stopień niepełnosprawności i poziom wykształcenia w latach 2020-2024.

Tabela 1.8

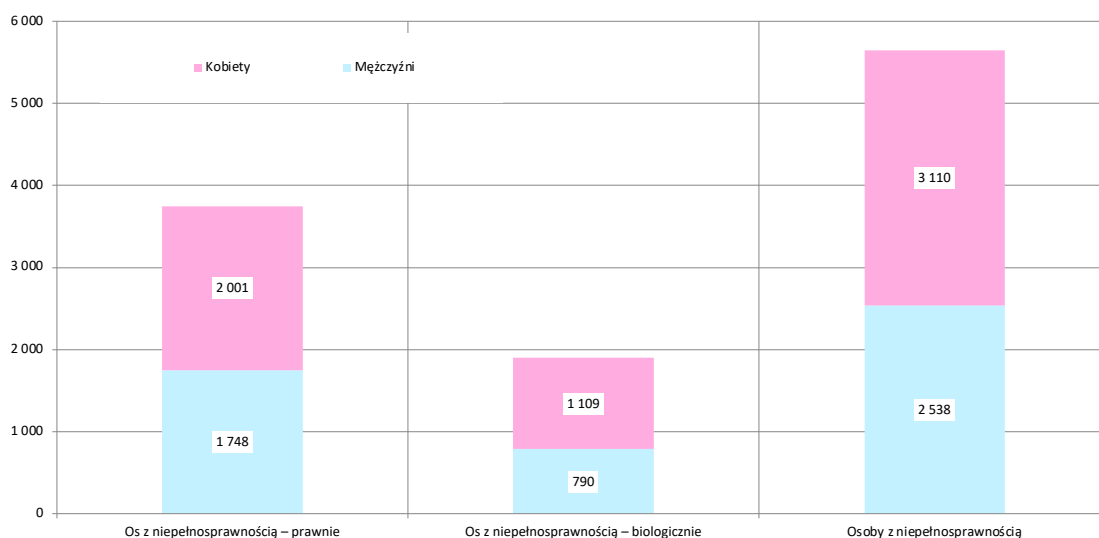
Ilość osób z niepełnosprawnością w Mieście i Gminie Busko-Zdrój w roku 2024

Wyszczególnienie	2024	
	Mężczyźni	Kobiety
Osoby z niepełnosprawnością – prawnie	1 748	2 001
Osoby z niepełnosprawnością – biologicznie	790	1 109
Osoby z niepełnosprawnością	2 538	3 110

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Baza Danych Lokalnych*, Portal Statystyczny Głównego Urzędu Statystycznego, Warszawa listopad 2025

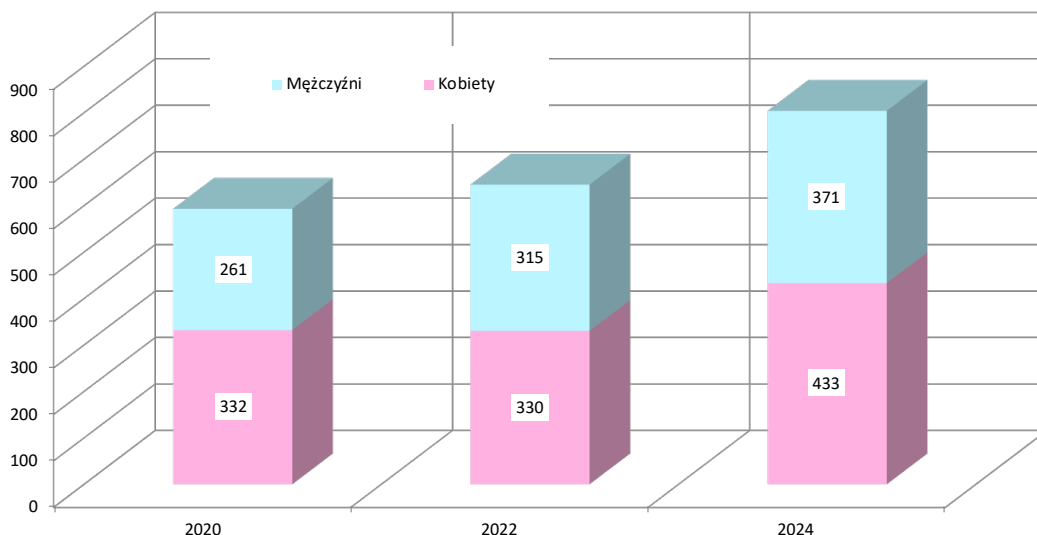

**Wykres 1.9 Ilość osób z niepełnosprawnością
w Mieście i Gminie Busko-Zdrój w roku 2024**

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Baza Danych Lokalnych*, Portal Statystyczny
Głównego Urzędu Statystycznego, Warszawa listopad 2025

**Wykres 1.10 Ilość wydanych orzeczeń o niepełnosprawności wg płci
w Mieście i Gminie Busko-Zdrój w latach 2020-2024**

Źródło: dane Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Busku-Zdroju

Tabela 1.9

**Ilość wydanych orzeczeń o niepełnosprawności wg płci
w Mieście i Gminie Busko-Zdrój w latach 2020-2024**

Wyszczególnienie	2020	2022	2024
Kobiety	332	330	433
Mężczyźni	261	315	371
Razem	593	645	804

Źródło: dane Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Busku-Zdroju

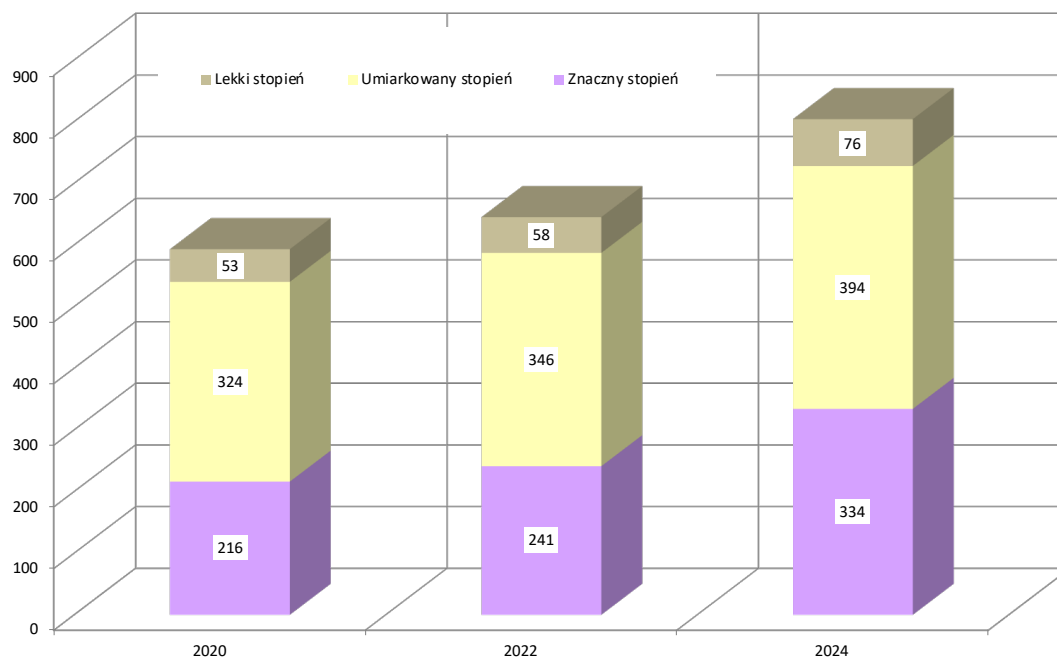
Tabela 1.10

**Ilość wydanych orzeczeń o niepełnosprawności według stopnia
niepełnosprawności oraz wieku w Mieście i Gminie Busko-Zdrój
w latach 2020-2024**

Cel złożenia wniosku	2020	2022	2024
Znaczny stopień	216	241	334
Umiarkowany stopień	324	346	394
Lekki stopień	53	58	76
Razem	593	645	804
16 – 25 lat	27	43	38
26 – 40 lat	58	43	54
41 – 59 lat	210	203	223
60 i więcej lat	298	356	489
Razem	593	645	804

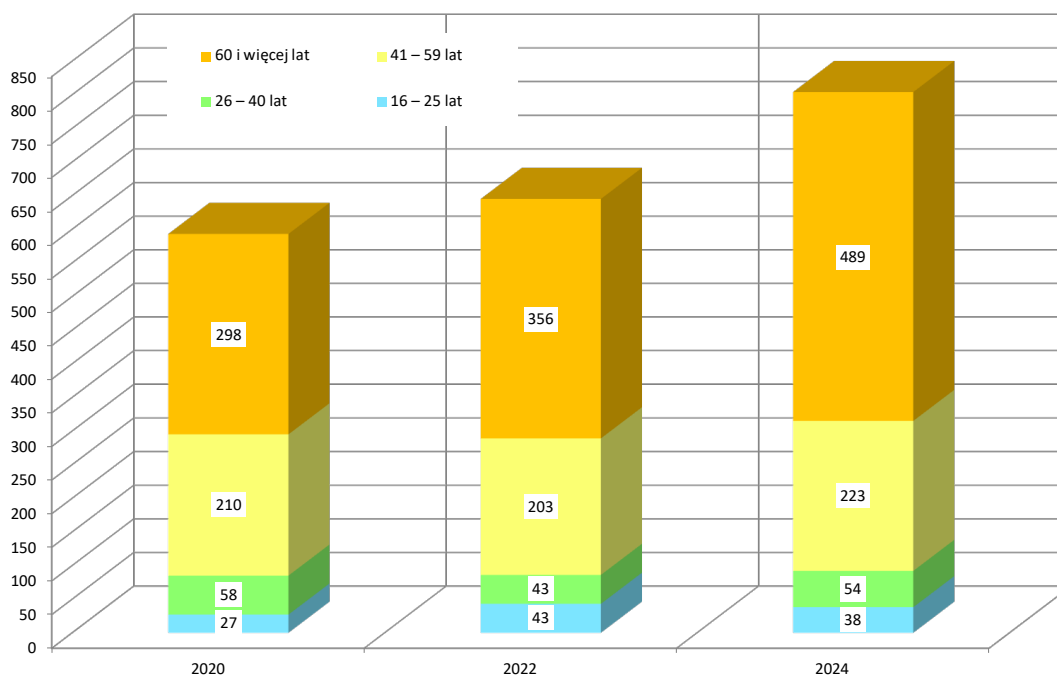
Źródło: dane Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Busku-Zdroju

Wykres 1.11 Ilość wydanych orzeczeń o niepełnosprawności wg stopnia niepełnosprawności w Mieście i Gminie Busko-Zdrój w latach 2020-2024

Źródło: dane Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Busku-Zdroju

Wykres 1.12 Ilość wydanych orzeczeń o niepełnosprawności wg wieku osoby z niepełnosprawnością w Mieście i Gminie Busko-Zdrój w latach 2020-2024

Źródło: dane Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Busku-Zdroju

W analizowanym okresie na terenie Miasta i Gminy Busko-Zdrój żyło 5 648 osób z niepełnosprawnością, w tym 3 110 kobiet (55,1%) i 2 538 mężczyzn (44,9%), co oznacza, że odsetek kobiet wśród osób z niepełnosprawnością był wyższy niż udział kobiet w całej populacji Miasta i Gminy Busko-Zdrój. Wynika to z silnej korelacji pomiędzy wiekiem a niepełnosprawnością oraz z faktu, iż w starszych grupach wiekowych kobiet jest zdecydowanie więcej niż mężczyzn. W konsekwencji zdecydowanie wyższej średniej długości życia odsetek kobiet z niepełnosprawnością jest wyższy.

Blisko 2/3 osób z niepełnosprawnością posiadała orzeczony stopień niepełnosprawności – przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Busku-Zdroju lub innego orzecznika (ZUS, KRUS, lekarze wojskowi). Jest to wysokim poziomem i świadczy o dużej dostępności usług orzeczniczych dla mieszkańców Miasta i Gminy Busko-Zdrój oraz dużej świadomości praw osób z niepełnosprawnością i niskim poziomie stereotypów zamykających niepełnosprawność w czterech ścianach. W grupie osób posiadających orzeczenia proporcja kobiet i mężczyzn była praktycznie identyczna jak udział osób poszczególnych płci w całej populacji, co najprawdopodobniej wynika z faktu, iż orzeczenie jest niezbędne z przyczyn zawodowych i przez to częściej orzekane u aktywnych mężczyzn w wieku produkcyjnym. Natomiast w mniej licznej – stanowiącej jedynie 1/3 populacji osób z niepełnosprawnością – grupie osób z niepełnosprawnością biologiczną, nieposiadających formalnego orzeczenia o niepełnosprawności, udział kobiet był o 5 punktów procentowych wyższy. Kobiety, będąc mniej aktywne zawodowo, oraz kobiety w podeszłym wieku nie mają tak wysokiej potrzeby posiadania orzeczenia, czy też wręcz nawet nie posiadają wiedzy jakie jest jego znaczenie i jak je zdobyć.

W analizowanym okresie wzrosła ilość wydanych przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Busku-Zdroju orzeczeń – w przypadku osób dorosłych utrzymała się na niższym poziomie w okresie pandemii, natomiast wróciła do wcześniejszego poziomu po jej zakończeniu i utracie ważności tzw. orzeczeń *covidowych* (o wydłużonym okresie ważności). Okres pandemiczny i ponowny wzrost ilości orzeczeń wydanych osobom dorosłym spowodował zmiany w strukturze według płci – w analizowanym okresie orzeczenia wydawano częściej kobietom niż mężczyznom. Ta tendencja ulegała stopniowemu wzmocnieniu – o ponad 7% więcej orzeczeń wydawano kobietom.

W strukturze wydawanych orzeczeń, według stopnia niepełnosprawności, nie nastąpiły istotne zmiany. Przyrost odnotowano w grupie orzeczeń o znacznym i lekkim stopniu niepełnosprawności, a spadek w grupie orzeczeń o umiarkowanym stopniu. Orzeczenia o stopniu umiarkowanym w 2024 roku stanowiły blisko połowę wszystkich wydanych. Orzeczeń o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności wydano przeciętnie 354 w analizowanym okresie, ich ilość stanowiła około połowy wszystkich wydanych orzeczeń w strukturze.

Istotnym aspektem pozostaje również korelacja między wiekiem a ilością wydawanych orzeczeń. Można stwierdzić, iż zły stan zdrowia skutkujący często niepełnosprawnością jest ściśle skorelowany z postępującymi latami życia. W pełni uzasadnione jest stwierdzenie, iż odsetek osób których stan zdrowia jest na tyle zły, iż posiadają orzeczenie o stopniu niepełnosprawności wzrasta wraz z wiekiem. Udział osób w wieku od 16 do 25 roku życia wśród osób uzyskujących orzeczenia w odniesieniu do całej populacji Miasta

i Gminy Busko-Zdrój, był 2-krotnie niższy niż ta sama relacja w odniesieniu do osób z wyższych grup wiekowych.

Tabela 1.11 oraz wykres 1.13 prezentuje dane statystyczne Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Busku-Zdroju, opisujące liczbę rodzin osób niepełnosprawnych objętych wsparciem, w Mieście i Gminie Busko-Zdrój w latach 2020-2024.

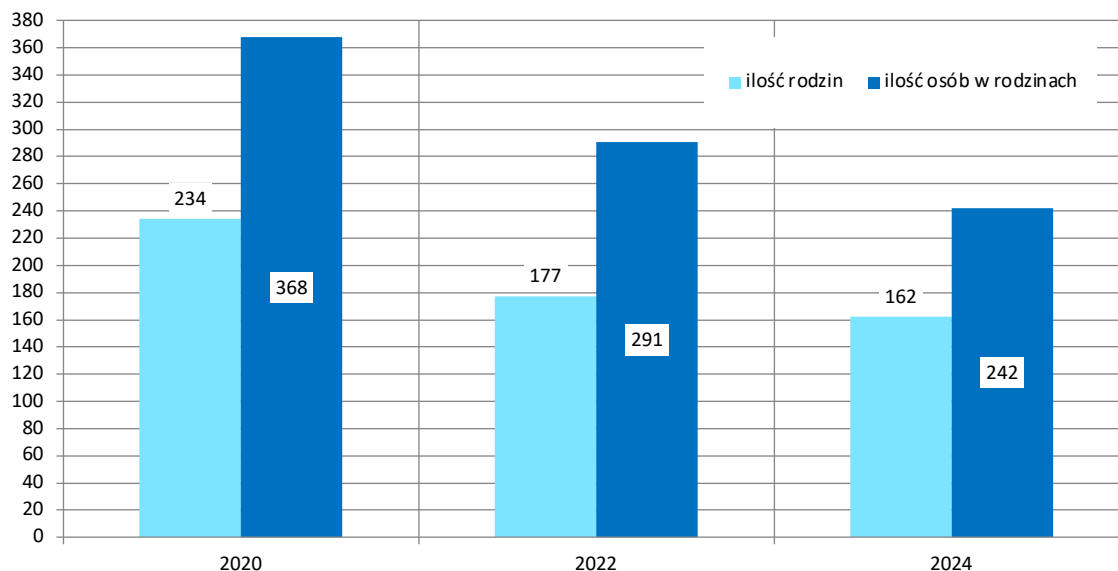
Tabela 1.11

Liczba rodzin korzystających z usług pomocy społecznej ze względu na niepełnosprawność w Mieście i Gminie Busko-Zdrój w latach 2020-2024

Wyszczególnienie	Lata		
	2020	2022	2024
Niepełnosprawność – liczba rodzin	234	177	162
– liczba osób w rodzinach	368	291	242

Źródło: opracowanie na podstawie danych MGOPS w Busku-Zdroju

Wykres 1.13 Liczba rodzin korzystających z usług pomocy społecznej ze względu na niepełnosprawność w Mieście i Gminie Busko-Zdrój w latach 2020-2024

Źródło: opracowanie na podstawie danych MGOPS w Busku-Zdroju

W analizowanym okresie liczba rodzin osób niepełnosprawnych objętych pomocą społeczną w Mieście i Gminie Busko-Zdrój wykazywała tendencje spadkową w porównaniu do roku 2020 – o blisko 1/3. Przeciętnie w Mieście i Gminie Busko-Zdrój 5,3 osób

na 1000 mieszkańców korzysta ze świadczeń pomocy społecznej ze względu na problemy związane z niepełnosprawnością.

Liczba osób niepełnosprawnych korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na przestrzeni analizowanego okresu jest efektem realizacji przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej dużej ilości działań projektów współfinansowanych przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, skierowanych do tej grupy docelowej oraz programów rządowych realizowanych z Funduszu Solidarnościowego. W Mieście i Gminie Busko-Zdrój realizacja projektów ukierunkowanych na osoby niepełnosprawne spowodowała, że posiadają one wyższe umiejętności i kwalifikacje, lepiej dostosowane do potrzeb rynku pracy, częściej znajdują zatrudnienie, stają się samodzielne i zintegrowane społecznie, a co za tym idzie rzadziej korzystają z tradycyjnych form pomocy. Zmienił się też istotnie stosunek do osób niepełnosprawnych, którzy przestali być traktowani jako skazani na przebywanie w czterech ścianach, zniknęło wiele barier uniemożliwiających im normalne funkcjonowanie. Nie jest również powodem do stygmatyzacji bycie osobą z niepełnosprawnością i posiadanie orzeczenia – mieszkańcy Miasta i Gminy Busko-Zdrój postrzegają te osoby jako pełnoprawnych i pełnowartościowych obywateli. Z zaprezentowanych danych wynika, iż problem niepełnosprawności jest zjawiskiem istotnym i dotyczy 18,6% mieszkańców Miasta i Gminy – w tym 19,7% kobiet i 17,4% mężczyzn. Orzeczenie o niepełnosprawności posiada 12,4% mieszkańców Miasta i Gminy Busko-Zdrój (w tym 12,7% kobiet i 12,0% mężczyzn). Taki stan społeczny determinuje konieczność posiadania przez Miasto i Gminę Busko-Zdrój pakietu działań wspierających dla osób z niepełnosprawnością.

1.3.5. Problemy społeczne w obszarze pieczy zastępczej

Drugie dziesięciolecie XXI wieku wraz z rozwojem cywilizacji przyniosło nowe oraz pogłębienie dotychczasowych problemów społecznych rodzin żyjących w Mieście i Gminie Busko-Zdrój. Pierwszym jest trudna sytuacja materialna, której pogorszenie przyniosła także pandemia i jej skutki, brak funduszy do życia, a co za tym idzie niemożność utrzymania rodziny, zapewnienia jej podstawowych dóbr. Spowodowane jest to niskimi płacami, bezrobociem. Brak dóbr materialnych powoduje niespełnienie podstawowych funkcji ekonomicznych rodziny. Ludziom biednym ciężko jest wyjść z trudnej sytuacji finansowej. Pogrążają się oni w ubóstwie. Negatywnie wpływa na nich również wzrost kosztów utrzymania.

Pogrążenie w ubóstwie i przy braku perspektyw zaczynają korzystać z używek, by dzięki chwilowemu oderwaniu od przytłaczającej rzeczywistości poprawić swój nastrój i poradzić sobie z chronicznym stresem. Popadają w alkoholizm, narkomanię, uzależnienie od dopalaczy, co stanowi kolejny problemem współczesnej rodziny. Prowadzi on do kłótni, sporów oraz pogarsza rodzinną atmosferę. Uzależniony szkodzi przede wszystkim swoim najbliższym zarówno poprzez przemoc, zaniedbywanie obowiązków, jak też

poprzez współzależnienie. Niejednokrotnie uzależnienie to przyczynia się do rozpadu rodziny.

Agresja w rodzinie niewątpliwie pojawia się bardzo często, w niektórych rodzinach występuje na porządku dziennym. Przemoc domowa może mieć różne formy – począwszy od najczęściej występujących wyśmiewania, ignorowania, poniżania czy szarpania i popychania, poprzez wyzywanie i krzyczenie, szantażowanie emocjonalne, przemoc materialną, zakazywanie kontaktów z rodziną, aż po bicie czy wyrzucanie z domu. Poniżany człowiek traci chęć i ochotę do życia, spada jego samoocena. Wpływa to negatywnie na funkcję rodziny jaką jest funkcja socjalizacyjna.

Współcześnie dochodzi do wielu rozwodów – już blisko połowa małżeństw jest nimi zagrożona. Jest to bardzo poważnym problemem w funkcjonowaniu rodziny. Dzieje się tak z wielu przyczyn, które prowadzą do rozwodu między innymi są nimi zdrada, rozpad więzi rodzinnych czy częste kłótnie i spory. W konsekwencji wymienionych zjawisk, ale także wielu ich hybryd i innych indywidualnych przyczyn, dochodzi do konieczności pozbawiania obojga rodziców lub osoby samotnie wychowującej dziecko opieki nad nim i przekazania go do pieczy zastępczej.

W dniu 1 stycznia 2012 r. weszła w życie ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. System pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców. Piecza zastępcza zapewnia:

1. Realizację planu pracy z rodziną lub gdy jest to niemożliwe – dążenie do przysposobienia dziecka;
2. Przygotowanie dziecka do godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia, pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki, nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami, w celu łagodzenia skutków doświadczania straty i separacji oraz zdobywania umiejętności społecznych,
3. Zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych.

Piecza zastępcza sprawowana jest w formie rodzinnej i instytucjonalnej. Formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

- a) rodzina zastępcza (spokrewniona, niezawodowa, zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna),
- b) rodzinny dom dziecka.

Natomiast piecza zastępcza w formie instytucjonalnej sprawowana jest w następujących formach:

- a) placówki opiekuńczo-wychowawczej,
- b) regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej,
- c) interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego.

Zarówno jedną, jak i drugą formę rodzinnej pieczy zastępczej mogą sprawować małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim. Rodzinę zastępczą spokrewnioną tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, będący wstępnymi (dziadkowie) lub rodzeństwem dziecka. Rodzina zastępcza oraz prowadzący rodzinny dom dziecka zapewniają dziecku całodobową opiekę i wychowanie. Kolejną formą rodziny zastępczej jest rodzina zastępcza niezawodowa. Rodziny te tworzą przeszkoleni kandydaci lub osoby będące rodziną dziecka z dalszego pokrewieństwa.

Na terenie Miasta i Gminy Busko-Zdrój w 2024 roku rodzinnymi formami pieczy zastępczej objętych było 51 dzieci, umieszczonych w 35 rodzinach zastępczych. Ww. rodzinom udzielono świadczeń związanych z przyjęciem dziecka do rodziny zastępczej. Od 2012 roku zgodnie z art. 191, ust. 9 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi wydatki na opiekę i wychowanie dziecka. Gminy partycypują w kosztach utrzymania dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej.

Dynamikę ilości rodzin zastępczych oraz dynamikę liczby dzieci umieszczonych w spokrewnionych rodzinach zastępczych w Mieście i Gminie Busko-Zdrój w latach 2020-2024 prezentuje tabela 1.12 oraz wykres 1.14.

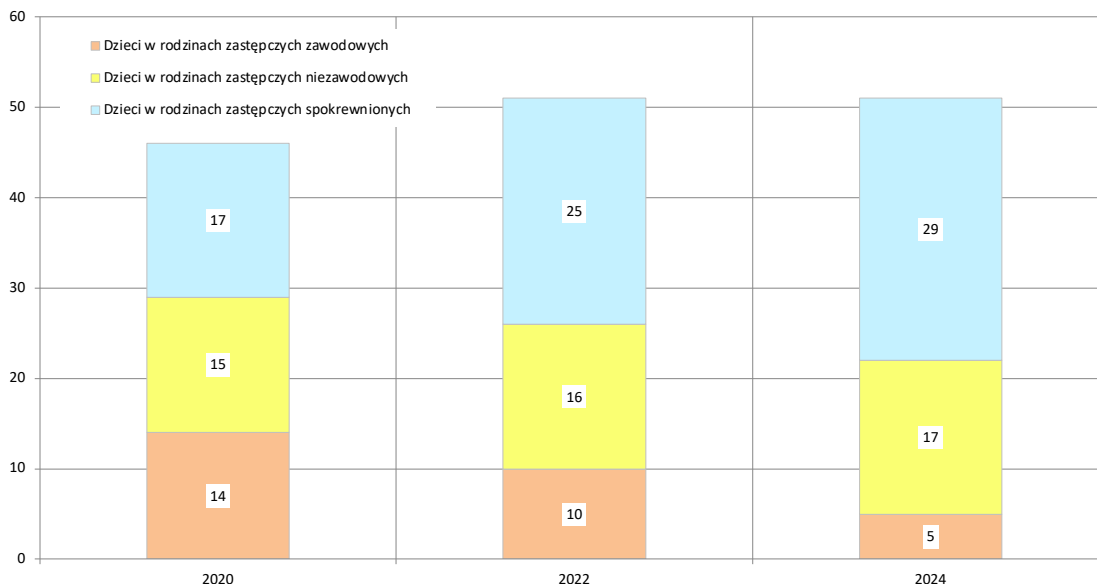
Tabela 1.12

**Liczba rodzin zastępczych i liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej
pochodzących z Miasta i Gminy Busko-Zdrój w latach 2020-2024**

Wyszczególnienie	2020	2022	2024
Liczba rodzin zastępczych spokrewnionych	14	22	24
Liczba dzieci w rodzinach zastępczych spokrewnionych	17	25	29
Liczba rodzin zastępczych niezawodowych	13	11	11
Liczba dzieci w rodzinach zastępczych niezawodowych	15	16	17
Liczba rodzin zastępczych zawodowych	3	2	2
Liczba dzieci w rodzinach zastępczych zawodowych	14	10	5
Liczba rodzin zastępczych	30	35	37
Liczba dzieci w rodzinach zastępczych	46	51	51

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych
Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Busku-Zdroju

Wykres 1.14 Liczba dzieci pochodzących z Miasta i Gminy Busko-Zdrój umieszczonych w pieczy zastępczej w latach 2020-2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych
Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Busku-Zdroju

Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w Mieście i Gminie Busko-Zdrój w analizowanym okresie oscyluje na zbliżonym poziomie. Warto jednak podkreślić pozytywne zmiany zachodzące w strukturze tej grupy pod względem miejsca umieszczenia – zmierzające do zwiększenia udziału zdeinstytucjonalizowanych form pieczy zastępczej – rodzin spokrewnionych. Odsetek dzieci umieszczonych w tej formie pieczy zastępczej zwiększył się z niespełna 10 do 60%, co stanowi kierunek pożądany w polityce społecznej zarówno Unii Europejskiej, Polski, jak i województwa świętokrzyskiego.

Realizując zadania określone w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej od 1 stycznia 2013 r. w Miejsko-Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej zostali zatrudnieni asystenci rodziny. Aktualnie Ośrodek zatrudnia **2 asystentów**. Rodzinie może zostać przydzielony asystent rodziny, poprzez zobowiązanie jej do współpracy przez sąd bądź za jej zgodą. W ramach pracy z rodzinami asystenci realizowali następujące działania:

- 1) opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i po konsultacji z pracownikiem socjalnym,
- 2) diagnoza rodziny i określenie najistotniejszych potrzeb rodziny w porozumieniu z rodziną,

- 3) podejmowanie działań interwencyjnych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin,
- 4) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych, społecznych i psychologicznych,
- 5) pomoc w budowaniu prawidłowych więzi i komunikacji między członkami rodziny,
- 6) pomoc rodzinie w gospodarowaniu posiadanym budżetem,
- 7) motywowanie do udziału w zajęciach w ramach projektu *Usługi społeczne dla rodziny* - wsparcie rodzin biologicznych niewydolnych wychowawczo poprzez prowadzenie warsztatów psychologiczno- pedagogicznych oraz indywidualne konsultacje psychoedukacyjne, mające na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych,
- 8) sporządzanie okresowej oceny sytuacji rodziny raz na pół roku,
- 9) wspieranie rodziny w działaniach nakierowanych na poprawę sytuacji życiowej,
- 10) wspieranie rodziców w wypełnianiu przez nich funkcji opiekuńczo-wychowawczej,
- 11) wspieranie w załatwianiu spraw urzędowych przez rodzinę,
- 12) prowadzenie dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną,
- 13) monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną,
- 14) sporządzanie na wniosek Sądu, opinii o rodzinie i jej członkach,
- 15) informowanie o możliwości skorzystania z poradnictwa psychologicznego, prawnego, medycznego,
- 16) współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, organizacjami pozarządowymi oraz innymi instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny,
- 17) współpraca z zespołem interdyscyplinarnym,
- 18) udział w grupach roboczych.

We wszystkich rodzinach – objętych wsparciem asystenta – występowały problemy opiekuńczo-wychowawcze, w szczególności powodowane takimi przyczynami jak nieumiejętność panowania nad emocjami, brak wyuczonych pozytywnych wzorców wychowawczych, dystans uczuciowy w stosunku do dzieci, bezrobocie, uzależnienia, konflikty, przemoc domowa, ubóstwo, nadopiekuńczość, niepełność rodziny oraz inne wieloaspektowe problemy społeczne.

Tabela 1.13 oraz wykres 1.15 przedstawia sytuację rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny w Mieście i Gminie Busko-Zdrój w latach 2020-2024.

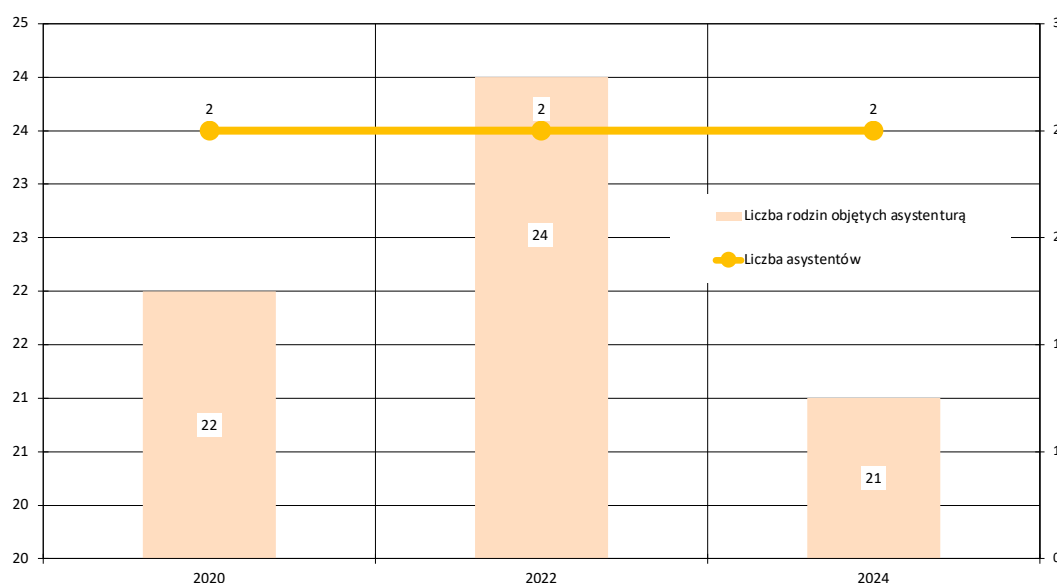
Tabela 1.13

**Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny
w Mieście i Gminie Busko-Zdrój w latach 2020-2024**

Wyszczególnienie	Lata		
	2020	2022	2024
Liczba rodzin objętych asystenturą	22	24	21
Liczba asystentów rodziny	2	2	2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych
Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Busku-Zdroju

**Wykres 1.15 Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny
w Mieście i Gminie Busko-Zdrój w latach 2020-2024**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych
Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Busku-Zdroju

Zarówno liczba asystentów rodziny, jak i liczba rodzin objętych ich wsparciem pozostaje w analizowanym okresie na ustabilizowanym poziomie. Wsparciem asystenta zostało objętych w latach 2020-2024 od 21 do 24 rodzin.

1.3.6. Problemy społeczne związane z uzależnieniami i przemocą domową

Uzależnienie od alkoholu

Istotnym problemem mającym wpływ na występowanie licznych zaburzeń funkcjonowania mieszkańców Miasta i Gminy Busko-Zdrój jest alkoholizm. Powoduje on poważną dezorganizację i demoralizację życia rodzinnego, wynikiem czego jest coraz większa ilość rodzin dysfunkcyjnych, nie spełniających swych podstawowych funkcji wychowawczych i opiekuńczych. W rodzinach dotkniętych alkoholizmem, któregośkolwiek z jej członków, obserwuje się również pogarszającą się sytuację materialną. W konsekwencji osoby z tego gospodarstwa domowego stają się klientami pomocy społecznej, ponieważ konieczne jest udzielanie im wsparcia finansowego.

Bardzo niepokojący jest obserwowany wzrost liczby młodych, samotnych kobiet posiadających małoletnie dzieci uzależnionych od alkoholu. Uzależnienie w takich przypadkach powoduje konieczność nagłego zapewnienia dzieciom opieki w placówkach interwencyjnych czy opiekuńczo-wychowawczych. Z danych Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Busku-Zdroju wynika, iż ze wsparcia ze względu na problem uzależnienia od alkoholu skorzystały 2 osoby. To oznacza, że poziom tego zjawiska w Mieście i Gminie Busko-Zdrój ma charakter sezonowy – odnotowano zdecydowany wzrost osób korzystających ze wsparcia w okresie pandemii covid-19.

Tabela 1.14 oraz wykres 1.16 przedstawia liczbę osób korzystających ze wsparcia ze względu na problem uzależnienia od alkoholu w Mieście i Gminie Busko-Zdrój w latach 2020-2024.

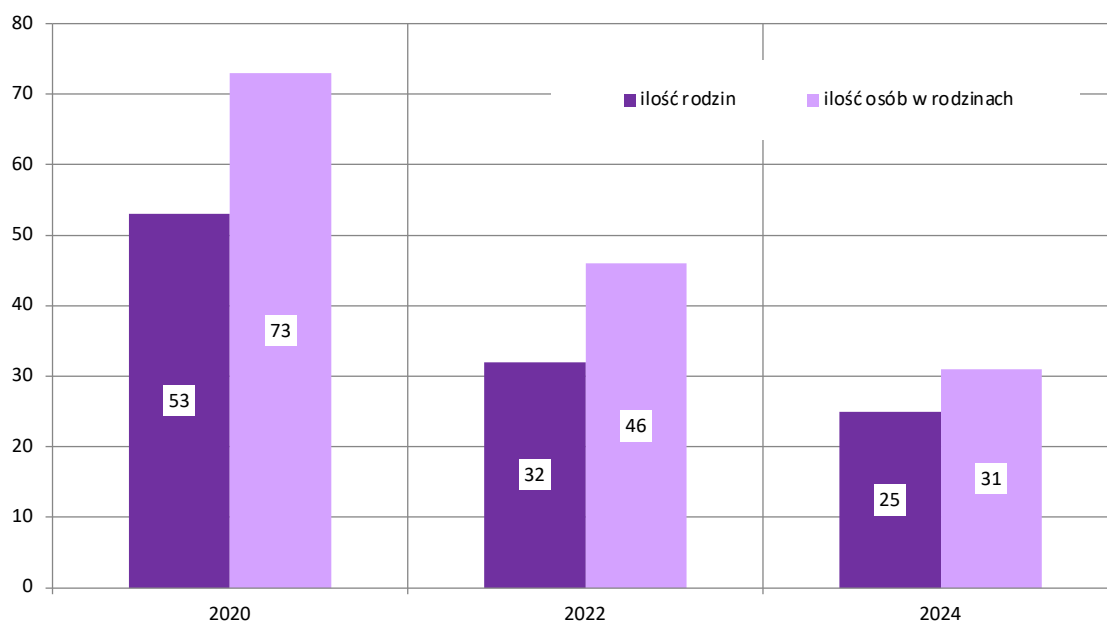
Tabela 1.14

Liczba osób objętych wsparciem ze względu na problem uzależnienia od alkoholu w Mieście i Gminie Busko-Zdrój w latach 2020-2024

Wyszczególnienie	Lata		
	2020	2022	2024
Alkoholizm – liczba rodzin	53	32	25
– liczba osób w rodzinach	73	46	31

Źródło: opracowanie na podstawie danych MGOPS w Busku-Zdroju

Wykres 1.16 Liczba osób objętych wsparciem ze względu na problem uzależnienia od alkoholu w Mieście i Gminie Busko-Zdrój w latach 2020-2024

Źródło: opracowanie na podstawie danych MGOPS w Busku-Zdroju

Z danych Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Busku-Zdroju wynika, iż na terenie Gminy w latach 2020-2024 liczba osób uzależnionych od alkoholu, korzystających ze świadczeń pomocy społecznej systematycznie spadała. Mogła mieć na to wpływ pandemia COVID-19 – uwarunkowana zasadami dystansu społecznego – stanowiła istotny impuls do korzystania z alkoholu – zaś w kolejnych latach te możliwości stopniowo się kończyły co powodowało ograniczanie zjawiska.

Przeciętnie na terenie Miasta i Gminy Busko-Zdrój ze wsparcia ze względu na problem alkoholowy korzystało średnio niespełna 1 osoba na 1 000 mieszkańców. Zjawisko alkoholizmu w Mieście i Gminie Busko-Zdrój można uznać za istniejący w społeczeństwie problem społeczny, zaś w obliczu ograniczenia innych problemów społecznych jego rozwiązanie powinno stanowić jedno z istotnych zadań polityki społecznej.

Uzależnienie od narkotyków

Jednym z podstawowych źródeł danych o skali używania substancji psychoaktywnych są reprezentatywne badania w populacji generalnej, które potwierdzają, że używanie narkotyków jest o wiele mniej rozpowszechnione niż picie napojów alkoholowych. Według danych z badań odsetek osób, które miały kontakt z narkotykami w ciągu ostatniego roku jest 16 razy niższy od odsetka osób mających kontakt z alkoholem.

W całej populacji używanie narkotyków w Polsce określa się na poziomie 5,4%, jednak w grupie wiekowej 15-34 lata – czyli grupie młodych dorosłych – rozpowszechnienie używania narkotyków w 2019 roku było blisko dwukrotnie wyższe niż w całej populacji. Według ostatniego badania Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii i Kantar Polska z 2018 roku w populacji generalnej marihuana była najczęściej używanym narkotykiem z odsetkiem 12,1%. W całej populacji ponad dwukrotnie wyższy odsetek odnotowano wśród mężczyzn niż wśród kobiet.

Drugą substancją psychoaktywną używaną w Polsce jest amfetamina. Jest ona o wiele rzadziej używana – do zażywania przyznaje się 1,4% badanych. Kokaina – trzecia substancja psychoaktywna – jej poziom rozpowszechnienia nie jest wysoki, wśród młodych dorosłych odsetek użytkowników wyniósł 0,5%. Wyniki badań wśród osób dorosłych pokazują, że poziom rozpowszechnienia używania narkotyków, w tym najbardziej popularnej marihuany w Polsce nie jest wysoki. Warto jednocześnie zwrócić uwagę na istotny, choć ostatnio ograniczony problem dopalaczy – czyli substancji psychoaktywnych o trudnym do ustalenia i usystematyzowania składzie, które są używane przez najmłodsze grupy osób korzystających z narkotyków. Ich sprzedaż w obrocie oficjalnym została dość mocno ograniczona na przestrzeni ostatnich 8 lat, niemniej nadal funkcjonują i stanowią poważne zagrożenie, głównie ze względu na bardzo niebezpieczne, ciężko identyfikowalne składniki.

W ostatnich latach obserwuje się znaczny wzrost świadomości i wiedzy na temat narkotyków wśród pedagogów, rodziców, dzieci i młodzieży. Prowadzona jest także edukacja rodziców w zakresie uzależnień oraz współpraca z nauczycielami, kuratorami i asystentami rodzin, którzy zgłaszali się w celu uzyskania wiedzy w zakresie uzależnienia oraz poprawy komunikacji w relacji dziecko – dorośli.

Historycznie po narkotyki sięgała młodzież wywodząca się z rodzin zagrożonych patologią. Obecnie ten problem dotyczy środowisk, w których nie obserwuje się uzależniania od alkoholu, przemocy itp. Poważnym problemem tych rodzin jest jednak chroniczny brak wolnego czasu dla dzieci, zapracowanie rodziców, ich częsta nieobecność w domu, a co za tym idzie brak więzi emocjonalnych z dzieckiem i brak umiejętności wspólnego spędzania czasu oraz pokonywania występujących problemów. Ludzie posiadający pracę w obawie przed jej utratą angażują się w nią często kosztem własnej rodziny, a najczęściej małoletnich dzieci.

Z danych Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Busku-Zdroju wynika, że w analizowanym okresie jedynie w 2020 roku pojawiła się jedna jednoosobowa rodzina korzystająca ze wsparcia z tytułu uzależnienia od narkotyków.

Przemoc domowa

Co się tyczy zjawiska przemocy domowej – zgodnie z badaniami diagnozy społecznej – blisko 10 procent mieszkańców Gminy jest w mniej lub w bardziej poważnym stopniu nią zagrożona. Bardzo sporadycznie i w ograniczony sposób problem ten ujawnia się

w statystykach pomocy społecznej, nieco częściej w związku z prowadzeniem procedury *Niebieskiej Karty* przez Policję, niemniej problem przemocy domowej bardzo często pozostaje w czterech ścianach.

Osoby dotknięte problemem przemocy domowej najczęściej doświadczają wyśmiewania, poniżania oraz szarpania i popychania. To formy przemocy werbalnej i lżejsze przypadki przemocy fizycznej. Nieco rzadziej osoby dotknięte problemem przemocy doświadczają bicia oraz ignorowania – co stanowi cięższą formę przemocy fizycznej oraz przemoc emocjonalną. Innymi formami przemocy domowej są – zakazywanie kontaktów z rodziną, szantażowanie oraz pozbawianie środków finansowych do życia – czyli forma ciężkiej przemocy emocjonalnej i ekonomicznej.

Tabela 1.15 i wykres 1.17 przedstawiają sytuację rodzin z problemami społecznymi związanymi z przemocą domową w Mieście i Gminie Busko-Zdrój w latach 2020-2024.

Tabela 1.15

**Liczba rodzin korzystających z usług pomocy społecznej ze względu
na przemoc domową w Mieście i Gminie Busko-Zdrój w latach 2020-2024**

Wyszczególnienie	Lata		
	2020	2022	2024
Przemoc domowa – liczba rodzin	5	2	5
– liczba osób w rodzinach	17	4	10

Źródło: opracowanie na podstawie danych MGOPS w Busku-Zdroju

**Wykres 1.17 Liczba osób objętych wsparciem ze względu na przemoc domową
w Mieście i Gminie Busko-Zdrój w latach 2020-2024**

Źródło: opracowanie na podstawie danych MGOPS w Busku-Zdroju

W analizowanym okresie ilość przypadków wsparcia świadczonego przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Busku-Zdroju ze względu na występowanie przemocy domowej była niska. Ilość osób korzystających ze wsparcia z powodu przemocy domowej oscylowała w przedziale od 2 do 5 w kolejnych okresach.

Można postawić hipotezę badawczą, iż za takim stanem rzeczy stoi sytuacja pandemii COVID-19, która wiązała się z zamknięciem wielu osób w domach, preferencji do pracy zdalnej oraz konieczności zajmowania się dziećmi w miejscu zamieszkania ze względu na naukę zdalną. Zamknięcie w czterech ścianach, obowiązek zachowania dystansu społecznego, brak dostępu pracowników socjalnych czy innych osób mogących zapobiec przemocy mógł spowodować wybuch zjawiska przemocy domowej na niespotykaną dotąd skalę. Wszystkie wymienione czynniki z punktu widzenia psychologii społecznej stanowią idealną pożywkę do niekontrolowanego wzrostu przemocy domowej. Najbardziej oczywisty przykład takiego stanu rzeczy – praca zdalna, brak dostępu pracowników socjalnych, czy ograniczenia dostępu do placówek handlowych i użyteczności publicznej, a co za tym idzie bardzo ograniczona ilość kontaktów społecznych – pozwalała sprawcom przemocy na uniknięcie ujawnienia śladów maltretowania. W normalnych warunkach sińce czy podbiegnięcia krwawe mogły być zauważone przez inne osoby spotykające się z ofiarą.

Przeciętnie ze wsparcia Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Busku-Zdroju z tytułu przemocy domowej korzystały 2 osoby na 10 000 mieszkańców.

Tabela 1.16 oraz wykres 1.18 przedstawia liczbę i charakterystykę wszczynanych i realizowanych procedur *Niebieskiej Karty* w Mieście i Gminie Busko-Zdrój na przestrzeni analizowanego okresu lat 2020-2024.

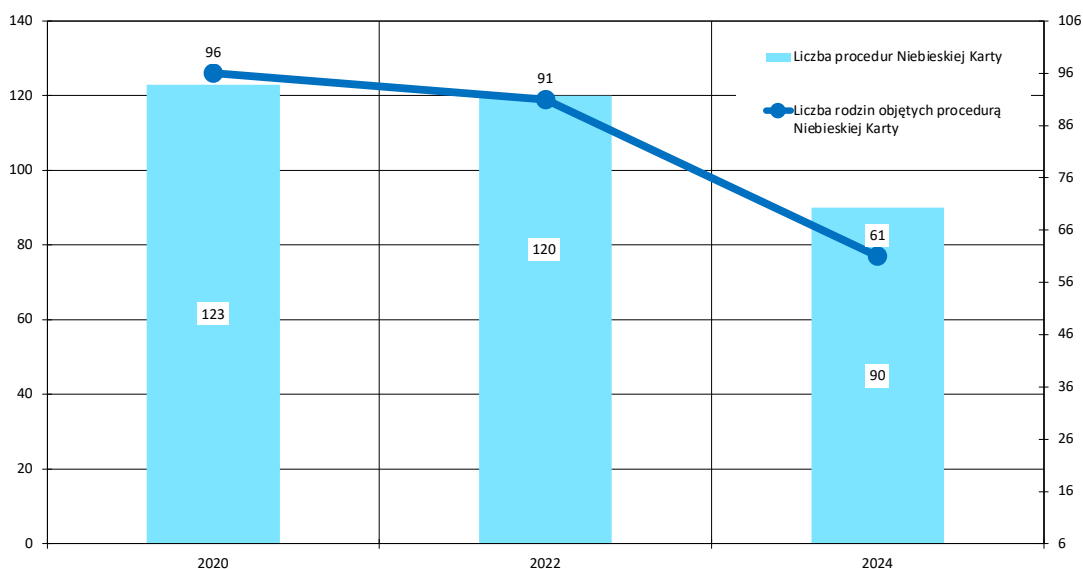
Tabela 1.16

**Liczba wszczynanych i realizowanych procedur *Niebieskiej Karty*
w Mieście i Gminie Busko-Zdrój w latach 2020-2024**

Wyszczególnienie	Lata		
	2020	2022	2024
Liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego	11	9	12
Liczba wszczętych procedur <i>Niebieskiej Karty</i>	96	91	61
Liczba prowadzonych procedur <i>Niebieskiej Karty</i>	123	120	90
Liczba rodzin objętych procedurą <i>Niebieskiej Karty</i>	96	91	61

Źródło: opracowanie na podstawie danych MGOPS w Busku-Zdroju

Wykres 1.18 Liczba procedur *Niebieskiej Karty* w Mieście i Gminie Busko-Zdrój nad którymi pracował Zespół Interdyscyplinarny oraz liczba rodzin nimi objętych w latach 2020-2024

Źródło: opracowanie na podstawie danych MGOPS w Busku-Zdroju

Z przedstawionych danych Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Busku-Zdroju wynika, iż w analizowanym okresie malała zarówno liczba procedur *Niebieskiej Karty* nad którymi pracował Zespół Interdyscyplinarny – ponad 1/4 – jak i liczba rodzin nimi objętych – o ponad 1/3. To bardzo pozytywna informacja mówiąca między innymi o skuteczności stosowanych procedur, jak i efektywności pracy Zespołu Interdyscyplinarnego.

Gdy dochodzi do przemocy wprowadzana jest procedura *Niebieskiej Karty*, która przewiduje ścisłą współpracę przedstawicieli różnych instytucji tj. Policji, ośrodków pomocy społecznej, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, oświaty, ochrony zdrowia i innych instytucji realizujących zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej. Procedura *Niebieskiej Karty* jest to ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez ww. instytucje w celu zapobiegania dalszemu stosowaniu przemocy. W ramach procedury powoływane są grupy diagnostyczno-pomocowe i realizowane są indywidualne plany pomocy. Założenie procedury *Niebieskiej Karty* nie wymaga zgody osoby. *Niebieska Karta* jest zamykana przez Zespół Interdyscyplinarny wraz z ustaniem przemocy domowej na podstawie wniosku członków grupy diagnostyczno-pomocowej. W analizowanym okresie nastąpił wzrost ilości rodzin objętych procedurą *Niebieskiej Karty* na terenie Miasta i Gminy Busko-Zdrój. Wiele wskazuje na to, iż dynamika wzrostu odzwierciedla – jak to już zostało powiedziane – wpływ pandemii COVID-19, a w szczególności lock-down, pracy zdalnej i dystansu społecznego.

Informacja na temat instytucji samorządowych oraz podmiotów udzielających pomocy osobom doznającym lub zagrożonym przemocą domową:

1. Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Busku-Zdroju
2. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Busku-Zdroju prowadzące poradnictwo psychologiczne i pedagogiczne dla rodzin zastępczych dla mieszkańców Powiatu Buskiego,
3. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Busku-Zdroju,
4. Komenda Powiatowa Policji w Busku-Zdroju,
5. Prokuratura Rejonowa w Busku-Zdroju,
6. Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego w Busku-Zdroju,
7. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Busku-Zdroju,
8. Zespół Interdyscyplinarny prowadzony przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Busku-Zdroju
9. Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Busku Zdroju,
10. Centrum Interwencji Kryzysowej Caritas Diecezji Kieleckiej w Kielcach

Ilość wszczynanych procedur *Niebieskie Karty* w Mieście i Gminie Busko-Zdrój wzrosła w okresie pandemii COVID-19, jednak w ogólnej ocenie pracowników poszczególnych instytucji skuteczność uruchamiania procedury jest coraz wyższa, w szczególności dzięki interdyscyplinarnemu charakterowi działań służb. Powoduje to wyższy poziom motywacji osób zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy domowej. Zwiększa się także ogólna świadomość i wiedza społeczna dotycząca przemocy domowej, w szczególności po czym można ją rozpoznać. Liczne akcje społeczne w mediach uwrażliwiają na negatywne skutki akceptacji zachowań przemocowych i motywują do reagowania w sytuacji przemocy. Zmiany w świadomości społecznej dotyczące przemocy następują organicznie, jednak efekty tych zmian widać coraz wyraźniej.

1.3.7. Problemy społeczne osób długotrwale i ciężko chorych

Powiązany – choć absolutnie nie do zbagatelizowania - zidentyfikowanym problemem społecznym występującym w Mieście i Gminie Busko-Zdrój, są długotrwale i ciężkie choroby w tym choroby psychiczne i mentalne, które w poprzednim okresie programowania stanowiły częsty powód korzystania z pomocy społecznej. Tabela 1.17 oraz wykres 1.19 prezentuje dane Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Busku-Zdroju, opisujące liczbę osób objętych wsparciem ze względu na długotrwałą lub ciężką chorobę, w latach 2020-2024.

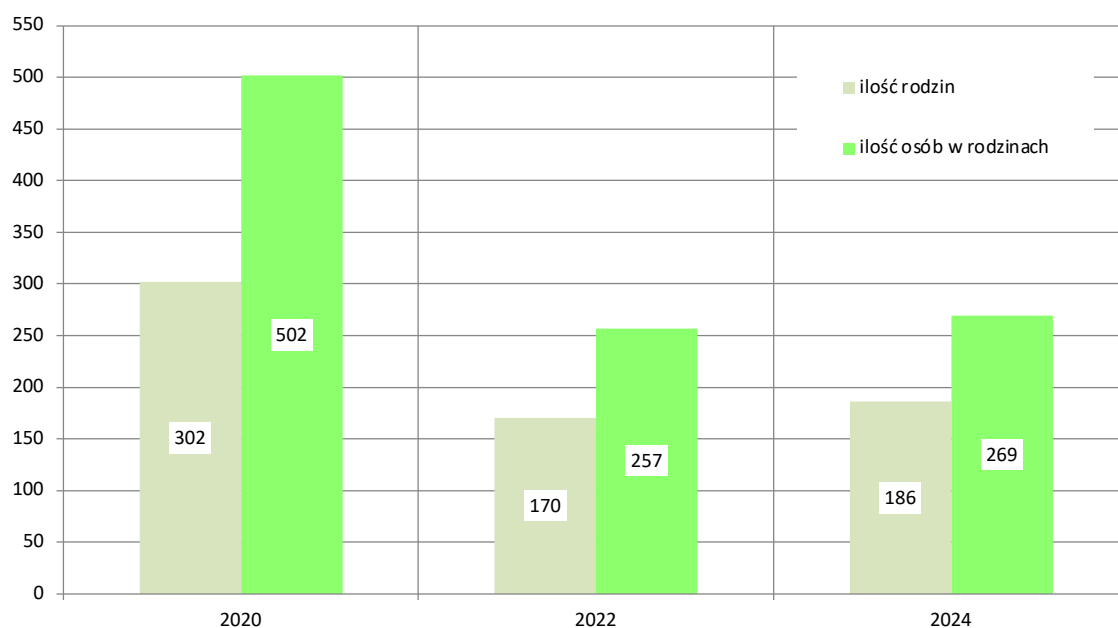
Tabela 1.17

Liczba osób w Mieście i Gminie Busko-Zdrój korzystających ze świadczeń pomocy społecznej ze względu na długotrwałą lub ciężką chorobę w latach 2020-2024

Wyszczególnienie	Lata		
	2020	2022	2024
Liczba osób dotkniętych długotrwałą lub ciężką chorobą	302	170	186
Liczba osób w rodzinach dotkniętych długotrwałą lub ciężką chorobą	502	257	269

Źródło: opracowanie na podstawie danych MGOPS w Busku-Zdroju

Wykres 1.19 Liczba osób w Mieście i Gminie Busko-Zdrój korzystających ze świadczeń pomocy społecznej ze względu na długotrwałą lub ciężką chorobę (lata 2020-2024)

Źródło: opracowanie na podstawie danych MGOPS w Busku-Zdroju

Obecnie ze wsparcia z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby korzysta niepełna 6 osób na 1000 mieszkańców Miasta i Gminy Busko-Zdrój, co przy starzejącym się społeczeństwie i konieczności dbałości o zdrowie i inwestowania w wysoki poziom samodzielności – skorelowanej silnie ze stanem zdrowia - powinno stać się elementem programowanej polityki społecznej Miasta i Gminy Busko-Zdrój.

Ilość osób w Mieście i Gminie Busko-Zdrój korzystających ze świadczeń pomocy społecznej ze względu na długotrwałą lub ciężką chorobę spadała – zjawisko zmniejszyło się w analizowanym okresie o ponad 1/3. Obecnie w Mieście i Gminie Busko-Zdrój

problem dotyka blisko 6 osób na 1000 mieszkańców – na początku tego okresu było to ponad 10 osób.

1.3.8. Problemy społeczne osób starszych

Demograficzne starzenie się ludności Europy i niektórych wysoko rozwiniętych krajów świata – w tym społeczeństwa polskiego – jest procesem o charakterze globalnym. Prognozuje się, iż w perspektywie najbliższych dziesięcioleci tendencja ta jeszcze się nasili, doprowadzając do istotnych przeobrażeń w proporcjach pomiędzy osobami starszymi i młodymi. Jak wynika z analizowanych danych wskaźnik obciążenia demograficznego (ilość osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym na każde 100 osób w wieku produkcyjnym) w Mieście i Gminie Busko-Zdrój w badanym okresie wzrósł z 73,4 do 80,5 osób. Umowna granica określająca stopień starzenia się społeczeństwa to 15% osób powyżej 60 roku życia. W Mieście i Gminie Busko-Zdrój na koniec roku 2020 wskaźnik ten wyniósł 29,5%, obecnie – na koniec roku 2024 – odnotowano wzrost do poziomu 31,5%. Oznacza to 16 pkt procentowych przekroczenia optymalnego poziomu wskaźnika i stan alarmowy.

Zmiany zachodzące w strukturze wieku oznaczają, że systematycznie będzie spadać liczba młodych osób w wieku reprodukcyjnym, wzrośnie natomiast liczba osób starszych wymagających wsparcia i opieki. Zwiększającym się w wyniku tych procesów potrzebom będą towarzyszyć coraz skromniejsze zasoby demograficzne służące do ich zaspokajania. Jak podkreślają demografowie, Polska należy do krajów, w których ta zmiana będzie szczególnie dotkliwa, gdyż zgodnie z prognozami w 2060 roku stanie się jednym z najstarszych społeczeństw w Unii Europejskiej.

Tabela 1.18 oraz wykres 1.20 przedstawiają dane dotyczące osób starszych w Mieście i Gminie Busko-Zdrój w latach 2020-2024.

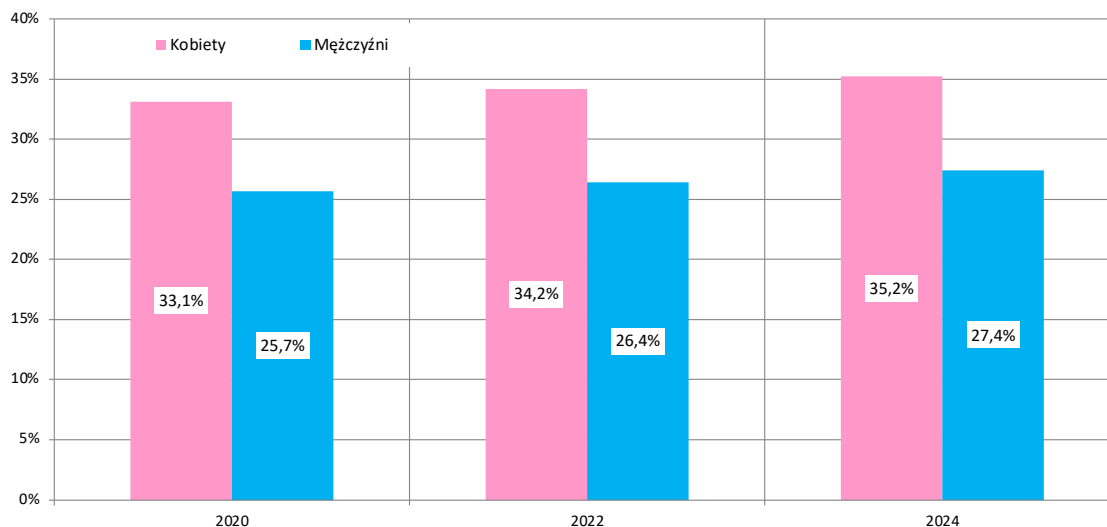
Tabela 1.18

Liczba i udział seniorów w populacji Miasta i Gminy Busko-Zdrój w latach 2020-2024

Wyszczególnienie	Lata		
	2020	2022	2024
Seniorzy razem	9 285 29,5%	9 410 30,4%	9 542 31,5%
– kobiety	5 399 33,1%	5 486 34,2%	5 549 35,2%
– mężczyźni	3 886 25,7%	3 924 26,4%	3 993 27,4%

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Baza Danych Lokalnych*, Portal Statystyczny
Głównego Urzędu Statystycznego, Warszawa listopad 2025

Wykres 1.20 Udział seniorów w populacji Miasta i Gminy Busko-Zdrój w latach 2020-2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Baza Danych Lokalnych*, Portal Statystyczny Głównego Urzędu Statystycznego, Warszawa listopad 2025

1.3.9. Problemy związane z uchodźstwem i migracjami ludności

Pośród kwestii związanych z migracjami ludności, uwaga opinii publicznej koncentruje się na problemach związanych ze zjawiskiem uchodźstwa. Członkostwo w Unii Europejskiej postawiło państwo polskie przed koniecznością zmierzenia się ze zjawiskiem imigracji, które choć nie występuje w Polsce na masową skalę, stanowi jednak kwestię, której nie powinno się ignorować.

Uchodźstwo stanowi zjawisko niezwykle złożone, przejawiające się na bardzo wielu różnych płaszczyznach: społecznej, ekonomicznej, politycznej, międzynarodowej i innych. Dlatego też problematykę uchodźczą można rozpatrywać z bardzo wielu punktów widzenia. Niemniej Polska to kraj, w którym zjawisko uchodźstwa jest doskonale znane. Z jednej strony ostatnie ponad 200 lat historii to czas, kiedy różne wydarzenia historyczne zmuszały tysiące Polaków do opuszczenia kraju. Wielką falę uchodźców przyniosły rozbiory, przegrane powstania, II wojna światowa, a także cały 45-letni okres po jej zakończeniu, kiedy wielu Polaków znalazło schronienie w różnych lokalizacjach – zarówno na Zachodzie Europy, w Stanach Zjednoczonych i Kanadzie, Ameryce Południowej, Australii.

Uchodźca to człowiek, który z obawy przed prześladowaniami z powodu swojej rasy, religii, narodowości, przynależności do grupy etnicznej, przekonań politycznych przebywa poza granicami państwa, którego jest obywatelem i nie może lub nie chce korzystać z ochrony tego państwa. Uchodźcy towarzyszą ludzkości od zarania dziejów, są

to ludzie, którzy znaleźli się w sytuacji bez wyjścia i w obawie przed prześladowaniem, by ratować swe życie lub wolność, zmuszeni są porzucić swój dom, majątek, przyjaciół i uciekać ze swego ojczystego kraju. Uchodźca nie może powrócić do swojego domu lub takiego powrotu się obawia. Obecnie nowym powodem do uchodźstwa są negatywne zmiany klimatyczne – ocenia się, że w najbliższych 50 latach spowodują one ruchy migracyjne milionów ludzi, którzy w ich efekcie stracą miejsca do życia, warunki do gospodarowania w rolnictwie czy choćby dostęp do wody.

Z drugiej strony Polska jest krajem od średniowiecza słynącym w Europie z tolerancji wobec prześladowanych za religię czy poglądy i otwartości wobec uchodźców. Znajdowali w niej schronienie Żydzi w okresie największych prześladowań, innowiercy w latach największych konfliktów religijnych, a na początku poprzedniego wieku uciekinierzy z Rosji ogarniętej rewolucją. Po II wojnie światowej zjawisko uchodźców w Polsce nie było praktycznie znane, gdyż do Polski uchodźcy praktycznie wcale nie przybywali. Po drugie - nie mówiło się w tamtych czasach o tym problemie, jako że uchodźcami byli głównie uciekinierzy z bloku socjalistycznego w tym z Polski.

Od dnia 24 lutego 2022 tj. od inwazji Rosji na Ukrainę, pojawił się z dużą intensywnością problem uchodźców wojennych z Ukrainy. Od początku rosyjskiej agresji na Ukrainę, kraj opuścili miliony uchodźców i uchodźczyń. Większość z nich dotarła do Polski, która wykazała się godną pochwałą solidarnością. Jednak pod wieloma względami pomoc Ukraińcom i Ukrainkom spadła na barki zwykłych ludzi, jak choćby w kwestii zakwaterowania czy pomocy bezpośredniej. I chociaż uchodźców i uchodźczyń w Polsce jest coraz mniej – część wyjeżdża na Zachód lub wraca do Ukrainy – to polskie władze nadal stoją przed koniecznością zapewnienia dostępu do edukacji, rynku pracy, służby zdrowia czy mieszkania setkom tysięcy, a nawet milionom uchodźców i uchodźczyń z Ukrainy. Konieczne jest również zapewnienie im bezpieczeństwa i równego traktowania w Polsce. Sytuacja, w jakiej znalazły się osoby uciekające z Ukrainy do Polski, jest niezwykle trudna zarówno dla nich samych, jak i dla społeczeństwa przyjmującego. W tym kryzysowym czasie, fundamentalne jest zadbanie, by każdy i każda cieszyła się poszanowaniem swoich praw i wolności.

Informacje dotyczące rynku pracy wskazują na istnienie migracji zarobkowej z zagranicy. Powierzenie pracy cudzoziemcowi na podstawie oświadczenia o powierzeniu wykonywania pracy jest procedurą uproszczoną nazywaną także *procedurą oświadczeniową*. Pozwala ona obywatelowi jednego z sześciu państw: republiki Armenii, Republiki Białorusi, Republiki Gruzji, Republiki Mołdawii, Federacji Rosyjskiej i Ukrainy wykonywać pracę w Polsce przez 24 miesiące bez konieczności uzyskania zezwolenia na pracę. Warunkiem skorzystania z procedury uproszczonej jest uzyskanie przez pracodawcę wpisu do ewidencji oświadczeń w powiatowym urzędzie pracy. Pracodawca ma obowiązek poinformować pisemnie powiatowy urząd pracy o podjęciu pracy przez cudzoziemca. Choć oczywiście należy pamiętać, iż istotna część migrantów i uchodźców pracuje w szarej strefie.

W kontekście pogarszającej się sytuacji demograficznej Miasta i Gminy Busko-Zdrój, która będzie ulegała dalszym zmianom i będzie negatywnie wpływała w szczególności na rynek pracy oraz obciążenie wynikające z pogarszającego się wskaźnika obciążenia demograficznego, Władze Regionu i poszczególnych gmin będą stawały przed koniecznością podejmowania odważnych decyzji w zakresie stymulowania procesów

migracyjnych. Strategiczny horyzont czasowy decyzji i konstrukcja celów strategicznych powinny tworzyć płaszczyznę zmierzenia się ze zjawiskiem imigracji, która może stanowić jedno z potencjalnych rozwiązań pozwalających na przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom demograficznym.

Scenariusz deficytu rąk do pracy realizuje się również w Polsce, w tym na rynku pracy Miasta i Gminy Busko-Zdrój. W roku 2025 w Powiecie Buskim odnotowano duży deficyt **fizjoterapeutów i masażystów, kierowców samochodów ciężarowych i ciągników siodłowych, lekarzy, pielęgniarek i położnych, psychologów i psychoterapeutów**. Deficyty kandydatów do pracy dotyczyły także: nauczycieli przedmiotów zawodowych, nauczycieli praktycznej nauki zawodu, nauczycieli przedmiotów ogólnokształcących, nauczycieli przedszkoli, nauczycieli szkół specjalnych i oddziałów integracyjnych, operatorów i mechaników sprzętów do robót ziemnych, opiekunów osoby starszej lub niepełnosprawnej i robotników budowlanych. To daje przestrzeń do kierunkowego pozyskiwania zasobów pracy w efekcie procesów migracyjnych cudzoziemców.

Rozdział 2. CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE GMINY BUSKO-ZDRÓJ

2.1 Misja Gminy Busko-Zdrój w zakresie rozwiązywania problemów społecznych

**Likwidacja problemów społecznych oraz
poprawa standardu życia mieszkańców
Gminy Busko-Zdrój poprzez rozwój
usług społecznych na poziomie rodziny
i lokalnej społeczności**

Źródło: Opracowanie własne

2.2. Cele strategiczne i operacyjne

Cele strategiczne określające stany, których osiągnięcie w poszczególnych sferach funkcjonowania Miasta i Gminy Busko-Zdrój społeczność lokalna uznaje za pożądane. W dokumencie *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Busko-Zdrój na lata 2026-2032* określono cztery cele strategiczne.

Cele operacyjne konkretyzują wizję sformułowane w poszczególnych *celach strategicznych* Gminy Busko-Zdrój w kontekście zidentyfikowanych głównych problemów w sferze społecznej. Dla realizacji *celów strategicznych* określono 21 wynikające z nich *cele operacyjne*. Wśród *celów operacyjnych* wyodrębniono 5 priorytetów rozwiązywania problemów społecznych Gminy Busko-Zdrój.

Z kolei *cele operacyjne* zostały rozpisane w rozdziale piątym na listę zidentyfikowanych zadań, które mają ukazywać konkretne efekty, które Gmina Busko-Zdrój chce osiągnąć w okresie objętym *Strategią*.

Sformułowane w procesie społeczno-eksperckim *cele strategiczne* i *operacyjne* zostały zaprezentowane w tablicach 2.1, 2.2, 2.3 oraz 2.4.

2.2.1. Cel strategiczny 1 Wyrównane szanse życiowe osób starszych i osób z niepełnosprawnościami

Tablica 2.1

KARTA CELU STRATEGICZNEGO 1

Wyrównane szanse życiowe osób starszych i osób z niepełnosprawnościami

Cel strategiczny	Cele operacyjne
1. Wyrównane szanse życiowe osób starszych i osób z niepełnosprawnościami	1.1. Zwiększenie udziału usług społecznych świadczonych na poziomie rodziny i lokalnej społeczności oraz samoorganizacji osób starszych i niepełnosprawnych
	1.2. Wdrożone zasady aktywnego i zdrowego starzenia się oraz ograniczone występowanie chorób przewlekłych i ciężkich
	1.3. Rynek pracy otwarty na osoby niepełnosprawne, pozbawiony dyskryminacji i przystosowany technicznie do potrzeb osób z niepełnosprawnościami
	1.4 Włączenie społeczne osób z niepełnosprawnościami oraz poprawa jakości ich życia oraz tworzenie pozytywnych postaw społecznych wobec nich
	1.5 Dalszy rozwój Uzdrowiska i turystyki uzdrowiskowej oraz funkcjonujące Kluby Seniora na terenach wiejskich Gminy Busko-Zdrój

Źródło: Opracowanie własne na podstawie konsultacji projektu *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Busko-Zdrój na lata 2026-2032*

Usługi społeczne powinny umożliwiać osobom z nich korzystającym uczestnictwo w życiu społeczności na równych zasadach z innymi osobami. Zasada życia w społeczeństwie bywa rozumiana wąsko jako zamieszkanie w obrębie społeczności. Może to prowadzić do modelu świadczenia usług utrwalającego izolację społeczną użytkowników poprzez skupienie się na przykład na rozwoju usług mieszkaniowych np. domów dla grup jako najważniejszej alternatywie dla systemu opieki instytucjonalnej. Zamiast tego należy udostępnić szeroki zestaw usług, które usuną bariery dla uczestnictwa w życiu

społeczności, ponieważ dostęp do podstawowych usług przyczyni się do włączenia społecznego. W przypadku dzieci oznacza to możliwość uczęszczania do powszechnych przedszkoli i szkół oraz brania udziału m.in. w zajęciach sportowych. W przypadku dorosłych może chodzić m.in. o dostęp do życia społecznego, możliwość kształcenia ustawicznego oraz realne szanse na zatrudnienie.

Starzenie się populacji Miasta i Gminy Busko-Zdrój jest zjawiskiem zachodzącym w bardzo szybkim tempie. *Cel strategiczny 1* oraz powiązane z nim *cele operacyjne* partę są tezą, że poznanie i analiza procesów starzenia się na wszystkich płaszczyznach życia nie tylko przyczyni się do pogłębienia ogólnej wiedzy o człowieku, ale również pozwoli na przygotowanie różnych sfer życia społeczno-gospodarczego na przyjęcie stale rosnącej populacji osób starszych. Cele operacyjne mają w praktyce realizować zasadę, że starość stanowi równie istotny i wartościowy etap życia jednostki, jak każdy poprzedni, a zadbanie o jakość życia, zabezpieczenie społeczne czy aktywność profesjonalną osób starszych są inwestycją w sytuacji nieuchronnych zmian demograficznych.

Zgodnie z prognozami, do 2050 roku odsetek osób starszych wzrośnie do 45% populacji Miasta i Gminy Busko-Zdrój. Zaplanowane cele operacyjne odzwierciedlają rosnącą rolę osób starszych we wspólnocie gminnej, zarówno w sensie pomocy społecznej jak i aktywizacji społecznej i zawodowej oraz kreowania i tworzenia warunków dla aktywności i samoorganizowania się osób starszych – np. w klubach seniora, uniwersytetach trzeciego wieku, pełnienia funkcji tutorów zawodowych przez osoby z dużym doświadczeniem, kwalifikacjami czy te, które odniosły sukces zawodowy.

Niski poziom wykształcenia wśród osób niepełnosprawnych przekłada się na wysokie bezrobocie, szczególnie długotrwałe. Jednocześnie rocznie niewielu niepełnosprawnych bezrobotnych korzysta ze szkoleń, a liczba przeszkolonych w ciągu ostatnich lat wykazuje tendencję spadkową.

W zbiorowości bezrobotnych osób niepełnosprawnych udział kobiet jest od lat mniejszy niż udział mężczyzn (odwrotnie niż w zbiorowości osób sprawnych). Bezrobotne kobiety niepełnosprawne nieco częściej jednak niż mężczyźni pozostają długo- trwale bezrobotne. Na przeszkodzie w uzyskaniu pracy przez osoby niepełnosprawne stoją też uprzedzenia i stereotypy. Wiedza pracodawców, zarówno w zakresie rozwiązań prawnych wspierających zatrudnianie osób niepełnosprawnych, jak też problemów wynikających z niepełnosprawności jest zdecydowanie niewystarczająca. Zmiana stosunku pracodawców i pełnosprawnych pracowników do osób niepełnosprawnych jest jednym z warunków procesu wyrównywania szans i integracji zawodowej i społecznej. Wyniki dostępnych badań wyraźnie wskazują na niechęć pracodawców do zatrudniania osób niepełnosprawnych o poważnych dysfunkcjach bądź wchodzących po raz pierwszy na rynek pracy, ze względu na brak doświadczenia zawodowego.

Niezbędne jest zatem oddziaływanie na pracodawców w zakresie zatrudniania osób niepełnosprawnych, a z drugiej strony upowszechnianie zatrudniania osób niepełnosprawnych, między innymi poprzez oddziaływanie na osoby pełnosprawne i wspieranie pracodawców podejmujących działania informacyjne wobec personelu w zakresie pracy i współpracy z osobami niepełnosprawnymi.

Wysoki wskaźnik bierności zawodowej osób niepełnosprawnych plasuje te osoby po stronie konsumentów świadczeń społecznych. Ograniczenia wynikające z

niepełnosprawności utrudniają lub uniemożliwiają podjęcie zatrudnienia w tradycyjnym systemie organizacji pracy. Rozpoznanie możliwości zastosowania elastycznych i alternatywnych form zatrudniania oraz wspieranie samodzielnej działalności gospodarczej może zmienić tę sytuację. W tym celu konieczne jest:

- ✓ podniesienie zawodowych kwalifikacji osób niepełnosprawnych,
- ✓ zwiększenie ich własnej zawodowej aktywności,
- ✓ promowanie różnych, w tym alternatywnych i elastycznych, form zatrudnienia osób niepełnosprawnych,
- ✓ poszukiwanie rozwiązań, umożliwiających podjęcie pracy osobom, które ze względu na niepełnosprawność mogą mieć trudności w dostosowaniu się do tradycyjnej organizacji pracy.

Skuteczność tych działań może zostać zwiększona poprzez wykorzystanie przy ich realizacji nowych technologii, pracy zdalnej, pracy w sieci.

Niezbędne jest doskonalenie doradztwa i poradnictwa zawodowego poprzez między innymi określanie indywidualnej ścieżki kariery zawodowej osób z niepełnosprawnością, kształtowanie umiejętności nawiązywania kontaktów z pracodawcami i poszukiwania miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych oraz wspierania osób z niepełnosprawnościami w pierwszych tygodniach (przez sześć miesięcy) ich zatrudnienia. Konieczne jest również wspieranie zatrudnienia osób niepełnosprawnych w formie podnoszenia kwalifikacji i umiejętności w kontaktach z osobami niepełnosprawnymi pracowników prywatnych biur pracy, agencji pracy czasowej oraz poprzez dokształcanie w zakresie poradnictwa zawodowego osób działających w organizacjach pozarządowych zajmujących się promocją zatrudnienia osób niepełnosprawnych.

Cel strategiczny 1 wpisuje się także w zasady projektowania uniwersalnego, przez które należy rozumieć projektowanie biorące pod uwagę różnorodność potrzeb ludzkich, uczestniczenie w życiu społecznym i równouprawnienie. Celem projektowania dla wszystkich jest stworzenie wszystkim ludziom równych szans brania udziału we wszystkich dziedzinach życia. Aby cel ten został osiągnięty, otaczająca nas architektura, przedmioty codziennego użytku, usługi, kultura i informacja – krótko mówiąc, wszystko co jest stworzone przez ludzi i dla ludzi – powinno być dostępne i przystosowane dla każdej osoby w naszym społeczeństwie z możliwością adaptacji do zmian jakie progresywnie następują u każdego człowieka. Podwyższeniu poziomu równych szans zgodnie z zasadami projektowania uniwersalnego, tworzeniu odbioru Miasta i Gminy Busko-Zdrój jako gminy przyjaznej osobom starszym, niepełnosprawnym i przewlekle chorym mają służyć wszystkie zaplanowane cele operacyjne. Dostępność i projektowanie uniwersalne, a tym samym zapewnienie swobodnego dostępu do dóbr, usług oraz możliwości udziału w życiu społecznym i publicznym osób o szczególnych potrzebach jest stanem pożądanym w tym obszarze funkcjonowania Miasta i Gminy Busko-Zdrój.

Choroby przewlekłe są istotnym i coraz większym problemem w społeczeństwie. Są one zdecydowanie główną przyczyną śmiertelności i odpowiadają za około 86% wszystkich zgonów w Unii Europejskiej. Co roku dwa miliony ludzi umierają z powodu chorób układu krążenia i szacuje się, że 8% społeczeństwa ma cukrzycę – niektórzy ludzie niepotrzebnie. Podobna sytuacja – na podregionalną oczywiście skalę – ma miejsce w Mieście i Gminie Busko-Zdrój. Wielu przypadkom chorób przewlekłych można

zapobiec poprzez ograniczenie głównych czynników ryzyka, do których zalicza się palenie tytoniu, nadużywanie alkoholu, złe odżywianie i niedostateczną aktywność fizyczną.

Władze Miasta i Gminy Busko-Zdrój mają świadomość, że nie można ignorować tego problemu, stąd zaplanowane cele operacyjne i determinacja do podejmowania odpowiednich działań w tym zakresie. Obszarem oddziaływania powinno być także podnoszenie świadomości i ograniczanie czynników ryzyka wpływających na zdrowie i jakość życia osób starszych, niepełnosprawnych i przewlekłe chorych – zarówno w grupach docelowych, jak i ich otoczeniu społecznym.

2.2.2. Cel strategiczny 2 Sprawny system rozwiązywania lokalnych problemów społecznych w rodzinach

Tablica 2.2

KARTA CELU STRATEGICZNEGO 2	
<i>Sprawny system rozwiązywania lokalnych problemów społecznych w rodzinach</i>	
Cel strategiczny	Cele operacyjne
2. Sprawny system rozwiązywania lokalnych problemów społecznych	2.1. Sprawny system profesjonalnego poradnictwa rodzinom dotkniętym skutkami patologii społecznej
	2.2. Sprawny kompleksowy system pomocy psychologiczno-pedagogicznej, socjalnej i prawnej rodzinie
	2.3. Funkcjonujące grupy wsparcia i zapobieganie wypaleniu rodzicielskiemu
	2.4 Skutecznie funkcjonująca edukacja publiczna i programy profilaktyczne
	2.5 Wsparcie powstawiania i rozwoju poradnictwa diagnostyczno-konsultacyjnego dla dzieci, w tym z zaburzeniami FAS i FASD
	2.6 Rozwój profilaktyki w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, szczególnie dotkniętej skutkami izolacji wywołanej pandemią
	2.7 Rozwój działań profilaktycznych przeciwdziałających uzależnieniom i ubóstwu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie konsultacji projektu *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Busko-Zdrój na lata 2026-2032*

W przypadku braku zdolności rodzin w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz wyczerpaniu działań wspierających, dla dobra dziecka może być ono umieszczone w pieczy zastępczej (na podstawie orzeczenia sądu lub w przypadku pilnej konieczności). Piecza zastępcza ma charakter tymczasowy i dzieli się na formę rodzinną i instytucjonalną. Niestety na przestrzeni ostatnich lat proces ten przybiera na sile a ilość dzieci trafiających do pieczy zastępczej systematycznie się zwiększa, przy jednoczesnym deficycie zainteresowania pełnienia funkcji rodziny zastępczej.

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w sprawowaniu opieki nad dziećmi i ich wychowaniu to system zaplanowanych działań, które mają pomóc przywrócić takim rodzinom zdolności do pełnienia funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Działania te wspomagają rodziców, mających problemy w wypełnianiu obowiązków rodzicielskich, w taki sposób, aby zapobiec doprowadzeniu do sytuacji, w której dziecko, ze względu na jego dobro, zostałoby umieszczone w opiece zastępczej. Rodziny zagrożone kryzysem powinny być stale monitorowane przez pracowników socjalnych, pedagogów szkolnych, pracowników medycznych i inne instytucje, w tym także – w razie potrzeby – przez Policję i kuratorów sądowych. Pomoc rodzinie rekomendowana jest w formie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego, terapii i mediacji, usług dla rodzin z dziećmi, pomocy prawnej oraz organizowania spotkań dla rodzin, w tym grup wsparcia. Pomocą służą asystenci rodziny, rodziny wspierające oraz placówki wsparcia dziennego.

Przykładem usług realizowanych przez Gminę Busko-Zdrój na rzecz młodzieży w pieczy zastępczej i zagrożonej wykluczeniem oraz rodzin dotkniętych kryzysem w środowisku lokalnym jest rodzina wspierająca - rodzina z bezpośredniego otoczenia dziecka, czyli np. sąsiedzi czy rodzina zaprzyjaźniona. Rodzina wspierająca, przy współpracy asystenta rodziny, pomaga rodzinie przeżywającej trudności w opiece i wychowaniu dziecka, prowadzeniu gospodarstwa domowego, a także kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych.

Jednym z warunków niezbędnych do poprawy sytuacji osób młodych jest stworzenie warunków powszechnego dostępu do edukacji już od najwcześniejszych etapów wychowania i kształcenia tj. etapu edukacji przedszkolnej. Upowszechnienie edukacji przedszkolnej, a co za tym idzie, wyrównanie szans edukacyjnych dzieci, szczególnie z obszarów wiejskich, wymaga systemowego wdrożenia elastycznych form edukacji przedszkolnej przy jednoczesnym wzmocnieniu działającej sieci ośrodków przedszkolnych i uelastycznieniu ich oferty do rzeczywistych potrzeb dzieci i ich opiekunów. Jednocześnie niezbędne jest również przełamanie barier kulturowych poprzez przekonanie rodziców o znaczeniu wczesnej edukacji dla dalszego rozwoju dziecka i decyzji o skierowaniu dziecka do przedszkola. Istotnym elementem polityki wyrównywania szans edukacyjnych powinno być także wzmocnienie działań instytucji oświatowych ukierunkowane na pomoc młodym osobom, którzy ze względu na czynniki ekonomiczne, społeczne czy kulturowe znajdują się poza systemem szkolnictwa. Wsparcie w tym zakresie powinno umożliwić ukończenie danego etapu kształcenia oraz kontynuację nauki. Wsparcie merytoryczne udzielane przez instytucje systemu oświaty powinno być połączone z systemem wsparcia materialnego umożliwiającego uczniom, szczególnie z grup defaworyzowanych dostęp do materiałów dydaktycznych oraz częściowe pokrycie kosztów związanych z uczestnictwem w systemie oświaty.

Jednym z poważniejszych w swej istocie i skutkach problemów społecznych jest przemoc domowa. Zgodnie z art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej, przemoc domowa to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych, a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia, naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę, ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej, istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej u osób dotkniętych przemocą. Przemoc w rodzinie może przyjmować bardzo zróżnicowane formy m.in:

- ✓ fizyczna – polega na różnej gamie form zachowania o różnym stopniu nasilenia np. wymierzaniu policzków, biciu, kopaniu,
- ✓ seksualna – zmuszanie do określonych zachowań i kontaktów seksualnych (tj. gwałt, zmuszanie do oglądania filmów, zdjęć pornograficznych),
- ✓ psychiczna – słowne lub niewerbalne groźby użycia przemocy wobec osoby lub tego, co do niej należy, ten rodzaj przemocy przejawia się m.in. w zastraszaniu, poniżaniu, ubliżaniu, szantażowaniu,
- ✓ ekonomiczna / materialna – odmawianie lub ograniczanie dostępu do wspólnych środków finansowych lub odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie bądź ograniczanie podjęcia pracy zarobkowej, ale również niszczenie przedmiotów

Propagowanie idei asysty rodzinnej i asysty dla osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin to istotna forma przeciwdziałania problemom społecznym w rodzinie. Celem pracy asystenta jest osiągnięcie przez rodzinę, którą się opiekuje, podstawowego poziomu stabilności życiowej umożliwiającej jej wychowywanie dzieci. Asystent wspiera rodziny wychowujące dzieci, w których występują problemy trudne do pokonania samodzielnie przez tę rodzinę, pomaga również rodzicom ubiegającym się o odzyskanie władzy rodzicielskiej. Jego głównym zadaniem jest niedopuszczenie do oddzielenia dzieci od rodziny oraz podjęcie działań zmierzających do zażegnania kryzysu w rodzinie. Efektem prawidłowo prowadzonej pracy asystenta z rodziną powinno być pozostanie dziecka w rodzinie lub jego powrót do rodziców, jeżeli już zostało umieszczone poza rodziną. Pomoc świadczona przez asystenta rodziny jest zawsze prowadzona za jej zgodą i z jej aktywnym udziałem, z uwzględnieniem własnych możliwości tej rodziny oraz wsparcia zewnętrznego. Jedynym wyjątkiem od tej zasady jest sytuacja, gdy – na mocy postanowienia sądu rodzinnego – rodzinie przydzielony zostaje asystent rodziny jako bezwzględnie konieczna metoda wsparcia jej funkcjonowania.

2.2.3. Cel strategiczny 3 *Poprawa sytuacji demograficznej i likwidacja deficytów rynku pracy*

Tablica 2.3

KARTA CELU STRATEGICZNEGO 3
Poprawa sytuacji demograficznej i likwidacja deficytów rynku pracy

Cel strategiczny	Cele operacyjne
3. Poprawa sytuacji demograficznej i likwidacja deficytów rynku pracy	3.1 Poprawa sytuacji demograficznej Miasta i Gminy Busko-Zdrój
	3.2 Aktywne pozyskiwanie nowych zasobów ludzkich w wyniku migracji i uchodźstwa na stałe lub w celach ekonomicznych spoza terenu Miasta i Gminy Busko-Zdrój
	3.3 Powszechny dostęp do kwalifikacji adekwatnych do potrzeb rynku pracy i zwiększona aktywność zawodowa mieszkańców Miasta i Gminy Busko-Zdrój
	3.4 Promocja działań wspierających aktywność zawodową rodziców m.in. poprzez utrzymanie dostępności żłobków i przedszkoli

Źródło: Opracowanie własne na podstawie konsultacji projektu *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Busko-Zdrój na lata 2026-2032*

Sytuacja demograficzna Miasta i Gminy Busko-Zdrój tj. proces starzenia demograficznego, jest wynikiem dwóch niezależnych i odmiennych tendencji. Jedną z nich jest wzrost przeciętnej długości życia, związany z ogólną poprawą zdrowia i warunków życia ludności. Drugą przyczyną jest spadek dzietności kobiet, połączony ze zmianami w modelu rodziny, stylu życia i ewolucji społecznej roli kobiet. Istotne znaczenie z punktu widzenia istoty i charakteru procesów demograficznych ma także ruch przestrzenny, czyli migracje. Udział osób młodych (zwłaszcza w wieku 25–35 lat) w strukturze osób emigrujących powoduje dalsze pogłębianie zjawiska starzenia demograficznego ludności Miasta i Gminy Busko-Zdrój. Konsekwencje nasilania się wymienionych procesów to wzrost obciążenia ludności w wieku produkcyjnym ludnością, która zakończyła okres swojej aktywności zawodowej oraz zagrożenie niewydolnością systemu zabezpieczenia społecznego. Cel strategiczny 3 stanowi możliwą odpowiedź na te bardzo poważne zagrożenia.

Zmiany zachodzące obecnie na rynku pracy, wynikające m.in. z czynników demograficznych, strukturalnych i ekonomicznych, warunkują konieczność podjęcia efektywnych działań na rzecz aktywizacji zawodowej osób pozostających bez zatrudnienia, w

tym osób biernych zawodowo. Jednocześnie skuteczność podejmowanych działań zależy w dużym stopniu od koncentracji wsparcia na wybranych grupach docelowych, tj. takich, które doświadczają największych trudności związanych z wejściem i utrzymaniem się na rynku pracy. Dlatego też wsparcie podejmowane w ramach tej wiązki celów powinno być kierowane przede wszystkim do osób długotrwale bezrobotnych, młodzieży do 25 roku życia, osób niepełnosprawnych, kobiet powracających oraz wchodzących po raz pierwszy na rynek pracy, jak również do osób w tzw. wieku niemobilnym, tj. tych, które ukończyły 45 rok życia. Istotnym problemem polskiego rynku pracy jest również występowanie bezrobocia ukrytego na wsi. Wymogi modernizującej się gospodarki, warunkują konieczność zmiany struktury zatrudnienia na obszarach wiejskich. Wsparcie powinno być zatem kierowane również do osób pozostających bez zatrudnienia, które zamieszkują na obszarach wiejskich (w tym zwłaszcza na terenach popegeerowskich, na których poziom bezrobocia jest szczególnie wysoki) oraz prowadzić do zdobycia przez nich kwalifikacji niezbędnych do podjęcia zatrudnienia w zawodach pozarolniczych. Skuteczność podejmowanych działań zależy również od właściwego zdiagnozowania potrzeb osób pozostających bez zatrudnienia oraz od dopasowania do nich odpowiednich instrumentów i form wsparcia, uwzględniających specyfikę i potrzeby rynku pracy Miasta i Gminy Busko-Zdrój i regionu.

Ponadto, konieczne jest stworzenie odpowiednich warunków instytucjonalnych i organizacyjnych służących podniesieniu poziomu zatrudnienia w Mieście i Gminie Busko-Zdrój oraz realizacji działań prewencyjnych, poprzez udzielenie wsparcia organizacyjnego i kadrowego, a także podnoszenie kwalifikacji zawodowych pracowników zajmujących się aktywizacją zawodową osób pozostających bez zatrudnienia, powiązanego bezpośrednio ze specyfiką oraz z zakresem realizowanych projektów.

Istotnym elementem wsparcia, służącym podniesieniu poziomu aktywności zawodowej w Mieście i Gminie Busko-Zdrój, powinno być również wspieranie mechanizmów współpracy publicznych i niepublicznych podmiotów świadczących usługi na rzecz osób pozostających bez zatrudnienia, w tym m.in. w ramach partnerstw publiczno-społecznych oraz różnorodnych form dialogu społecznego.

Rozwój przedsiębiorczości i samozatrudnienia jest jedną z form skutecznego przeciwdziałania bezrobociu, podnoszenia poziomu aktywności zawodowej społeczeństwa, a także stymulowania rozwoju ekonomicznego i społecznego regionów. Wsparcie realizowane w ramach Działania będzie kierowane do osób fizycznych, które mają zamiar rozpocząć własną działalność gospodarczą i będzie obejmowało pomoc finansową, a także wsparcie merytoryczno-doradcze zarówno w momencie zakładania firmy, jak również w początkowym okresie jej funkcjonowania - celem zapewnienia trwałości i ciągłości realizowanych przedsięwzięć, realizowane we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Busku-Zdroju. Konieczne jest również podejmowanie działań na rzecz budowania i wspierania postaw przedsiębiorczych i kreatywnych, obejmujące m.in. dostarczanie wiedzy na temat funkcjonowania małych firm, upowszechnianie dobrych praktyk z zakresu wspierania indywidualnej przedsiębiorczości, a także realizacji kampanii promocyjno-informacyjnych.

Obszary wiejskie są miejscem koncentracji wielu negatywnych zjawisk w obszarze zatrudnienia. Należą do nich m.in.: występowanie bezrobocia ukrytego, jakość kapitału ludzkiego oraz znacznie mniej korzystna struktura bezrobocia pod względem

wykształcenia niż na obszarach miejskich. Znaczącym problemem jest również zbyt niski stopień aktywności mieszkańców wsi w zakresie samoorganizacji i podejmowania odpowiedzialnych inicjatyw na rzecz rozwiązywania problemów społeczności wiejskich w obszarze zatrudnienia. Konieczne jest zatem stymulowanie zmian, prowadzących do redukcji bezrobocia oraz podniesienia poziomu aktywności zawodowej osób pozostających bez zatrudnienia, zamieszkujących na obszarach wiejskich.

Konieczne jest realizowanie wsparcia ukierunkowanego na aktywizację zawodową oraz podniesienie poziomu zatrudnienia mieszkańców obszarów wiejskich, a zwłaszcza nabycie umiejętności zawodowych przydatnych poza rolnictwem. Powyższe instrumenty będą prowadziły do zmniejszenia różnicowań w obszarze zatrudnienia pomiędzy obszarami wiejskimi a ośrodkami miejskimi.

W ramach wiązki celów przewidziano formy wsparcia, przyczyniające się do poprawy sytuacji na rynku pracy osób pozostających bez zatrudnienia, które odpowiadają specyfice obszarów wiejskich, tj. wsparcie na rzecz tworzenia i podejmowania aktywności przez lokalne inicjatywy i pakiety na rzecz rozwiązywania problemów mieszkańców wsi w obszarze zatrudnienia.

2.2.4. Cel strategiczny 3 *Polityka społeczna służąca aktywizacji i integracji osób dotkniętych sprzężonymi problemami społecznymi*

Ważnym elementem wsparcia jest eliminowanie różnego rodzaju barier (organizacyjnych, prawnych czy psychologicznych) na jakie napotykają osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. Problem ten dotyczy przede wszystkim osób niepełnosprawnych, długotrwale bezrobotnych, imigrantów, osób opuszczających placówki opieki zastępczej czy zakłady karne, postrzeganych w sposób stereotypowy przez pracodawców i otoczenie społeczne jako pracownicy mniej dyspozycyjni oraz mobilni zawodowo. Wobec tych osób zostaną zastosowane instrumenty aktywnej integracji, mające na celu przywrócenie osób wykluczonych na rynek pracy oraz ich integrację ze społeczeństwem, poprzez przywrócenie zdolności lub możliwości zatrudnienia, uzyskanie wsparcia dochodowego oraz wyeliminowanie przeszkód napotykanych przez osoby i rodziny w procesie dostępu do praw i usług społecznych, a przez to wspierających ich powrót do zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej.

Istotnym czynnikiem wpływającym na skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych jest infrastruktura pomocy społecznej. Wzrost powszechności dostępu do świadczeń pomocy społecznej wraz z rosnącą jakością usług są niezbędnymi elementami rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy i decydują w dużej mierze o poczuciu bezpieczeństwa społecznego. Innym istotnym uzupełnieniem działań ukierunkowanych na rozwiązywanie problemów społecznych jest rozwijanie na terenie Miasta i Gminy Busko-

Zdrój usług pomocy społecznej świadczonych na poziomie rodziny i lokalnej społeczności pozwalających zapobieganie sprzężonym problemom społecznym u ich źródła.

Tablica 2.4

KARTA CELU STRATEGICZNEGO 4
Polityka społeczna służąca aktywizacji i integracji
osób dotkniętych sprzężonymi problemami społecznymi

Cel strategiczny	Cele operacyjne
4. Polityka społeczna służąca aktywizacji i integracji osób dotkniętych sprzężonymi problemami społecznymi	4.1 Zwiększenie udziału usług pomocy społecznej świadczonych na poziomie rodziny i lokalnej społeczności
	4.2 Wysoka dostępność usług pomocy społecznej odpowiadających zapotrzebowaniu osób zagrożonych wykluczeniem społecznym
	4.3 Systematyczne doskonalenie kadr instytucji pomocy społecznej i rynku pracy do aktualnych potrzeb
	4.4 Wspieranie finansowe i organizacyjne już istniejących oraz tworzenie nowych placówek udzielających wsparcia osobom zagrożonych i dotkniętych sprzężonymi problemami społecznymi
	4.5 Rozwiązywanie sprzężonych problemów społecznych w partnerstwie publiczno-publicznym i publiczno-społecznym z organizacjami pozarządowymi i Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej w Kielcach

Źródło: Opracowanie własne na podstawie konsultacji projektu *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Busko-Zdrój na lata 2026-2032*

Uruchomienie tych podmiotów i mechanizmów infrastruktury społecznej jest warunkiem koniecznym do walki z wykluczeniem społecznym i zawodowym wśród osób dotkniętych sprzężonymi problemami społecznymi. Trudno sobie wyobrazić skuteczną politykę społeczną Miasta i Gminy Busko-Zdrój bez skutecznego zrealizowania tego celu strategicznego i operacyjnego.

Wsparciem dla przemian społecznych w Mieście i Gminie Busko-Zdrój powinny być również skuteczne i nowoczesne usługi, świadczone przez instytucje pomocy i integracji społecznej. Także dostosowane do funkcjonowania w sytuacji pandemii, kryzysu migracyjnego i innych zagrożeń powszechnych czy w zmieniającym się otoczeniu społecznym – np. poprzez możliwość skutecznego świadczenia zdalnej pracy socjalnej. Niezbędny w tym celu jest rozwój form i narzędzi aktywnej integracji zarówno w jej wymiarze

społecznym, jak i edukacyjnym czy zawodowym. Ponadto wobec zwiększonej liczby zadań z zakresu pomocy społecznej konieczne jest systematyczne wzmocnienie i doskonalenie kadr instytucji odpowiedzialnych za realizację tych działań. W szczególności dotyczy to pracowników Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Busku-Zdroju, zajmującego się pomocą osobom wykluczonym i prowadzących działania w ramach aktywnej integracji zarówno społecznej jak i zdrowotnej. W obecnej perspektywie budżetowej istnieje przestrzeń do skutecznego działania w tym zakresie w partnerstwie publiczno-publicznym z Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej w Kielcach, między innymi w ramach projektu koordynacyjnego.

Istotnym elementem jest rozwój trzeciego sektora na terenie Miasta i Gminy Busko-Zdrój poprzez tworzenie nowych i profesjonalizację istniejących stowarzyszeń i fundacji. Docelowo powinien on realizować wiele funkcji i zadań w zakresie polityki społecznej – zarówno ze środków pozyskanych na własną rękę np. z funduszy europejskich – jak i w drodze ogłaszanych przez Urząd Miasta i jednostki podległe otwartych konkursów w sferze społecznej. Wśród istniejących organizacji można zaobserwować pojawiające się sygnały procesów erozji innowacyjności i dojrzałości schyłkowej zarówno części organizacji, jak i osób zaangażowanych w działalność tych organizacji, a także niski poziom profesjonalizacji organizacji pozarządowych. Integralne znaczenie i bardzo poważne wyzwania stojące przed Gminą w zakresie polityki społecznej oraz waga problemów w tym obszarze, które wymagają rozwiązania determinuje konieczność zdecydowanego zwiększenia udziału organizacji pozarządowych w świadczeniu usług pomocy społecznej. To zwiększenie powinno obejmować zarówno progres ilościowy – w sensie ilości realizowanych działań – jak i stymulowanie i inicjowanie powstawiania nowych organizacji, a także politykę kreowania innowacyjnych rozwiązań w polityce społecznej. Możliwą ścieżką jest uproszczanie zasad konkursów dla organizacji pozarządowych tak, aby jak największa liczba mogła brać w nich udział, co pozwoli na rozszerzenie oferty usług.

Rozdział 3. ZIDENTYFIKOWANE ZADANIA I PROJEKTY SŁUŻĄCE ROZWIĄZYWANIU PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

3.1 Lista zidentyfikowanych zadań i projektów

3.1.1. Wyrównane szanse życiowe osób starszych i osób z niepełnosprawnościami

Do realizacji celu *Wyrównane szanse życiowe osób starszych i osób z niepełnosprawnościami* przyczynią się następujące zidentyfikowane zadania i projekty, które zostały zaprezentowane w tabelicy 3.1.

Tablica 3.1

KARTA ZIDENTYFIKOWANYCH ZADAŃ I PROJEKTÓW Wyrównane szanse życiowe osób starszych i osób z niepełnosprawnościami

Cele operacyjne	Zadania
1.1. Zwiększenie udziału usług społecznych świadczonych na poziomie rodziny i lokalnej społeczności oraz samoorganizacji osób starszych i niepełnosprawnych	✓ Realizacja programu <i>Opieka Wytchnieniowa</i> ✓ Realizacja programu <i>Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej</i> ✓ Pozyskiwanie środków z Unii Europejskiej na poprawę jakości życia osób z niepełnosprawnościami oraz ograniczanie wykluczenia społecznego tych osób w partnerstwach trójstronnych
1.2. Wdrożone zasady aktywnego i zdrowego starzenia się oraz ograniczone występowanie chorób przewlekłych i ciężkich	✓ Wspieranie przedsięwzięć sprzyjających poprawie stanu zdrowia osobami z niepełnosprawnościami szczególnie imprez sportowych, rekreacyjnych ✓ Aktywizacja zdrowotna i rehabilitacja ✓ Dostępne programy <i>e-learningu</i> ✓ Pomoc finansowa w postaci dofinansowania do zakupu środków ortopedycznych i artykułów pomocniczych, sprzętu rehabilitacyjnego

**Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych
Gminy Busko-Zdrój na lata 2026-2032**

1.3. Rynek pracy otwarty na osoby niepełnosprawne, pozbawiony dyskryminacji i przystosowany technicznie do potrzeb osób z niepełnościami	✓ Tworzenie możliwości pracy dla osób z niepełnosprawnością ✓ Zwalczanie dyskryminacji osób z niepełnosprawnością na rynku pracy ✓ Przystosowanie stanowisk pracy ✓ Udzielanie pożyczek na rozpoczęcie działalności gospodarczej we współpracy z PUP w Busku Zdroju
1.4 Włączenie społeczne osób z niepełnosprawnościami oraz poprawa jakości ich życia oraz tworzenie pozytywnych postaw społecznych wobec nich	✓ Stworzenie możliwości aktywnego udziału osób niepełnosprawnych w życiu lokalnej społeczności. ✓ Organizowanie grup samopomocy ✓ Organizowanie imprez integracyjnych ✓ Mieszkania treningowe dla niepełnosprawnych
1.5 Dalszy rozwój Uzdrowiska i turystyki uzdrowskiej oraz funkcjonujące Kluby Seniora na terenach wiejskich Gminy Busko-Zdrój	✓ Uruchomienie Klubów Seniora na terenach wiejskich Gminy Busko-Zdrój ✓ Zwiększenie ilości miejsc pełnopłatnych oraz finansowanych z NFZ oraz dostępności leczenia ambulatoryjnego ✓ Rozwój kadry specjalistycznej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie konsultacji projektu *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Busko-Zdrój na lata 2026-2032*

3.1.2. Sprawny system rozwiązywania lokalnych problemów społecznych w rodzinach

Do realizacji celu *Sprawny system rozwiązywania lokalnych problemów społecznych w rodzinach* przyczynią się następujące zidentyfikowane zadania i projekty, które zostały zaprezentowane w tabeli 3.2.

Tablica 3.2

KARTA ZIDENTYFIKOWANYCH ZADAŃ I PROJEKTÓW
Sprawny system rozwiązywania lokalnych problemów społecznych w rodzinach

Cele operacyjne	Zadania
2.1. Sprawny system profesjonalnego poradnictwa rodzinom dotkniętym skutkami patologii społecznej	✓ Wczesne diagnozowanie i interwencje dotyczące przeciwdziałania problemom alkoholowym i innym uzależnieniom ✓ Pomoc długofalowa w ramach grup wsparcia

**Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych
Gminy Busko-Zdrój na lata 2026-2032**

2.2. Sprawny kompleksowy system pomocy psychologiczno-pedagogicznej, socjalnej i prawnej rodzinie	✓ Zwiększenie liczby asystentów rodziny ✓ Wypracowanie efektywnych zasad współpracy asystentów z pracownikami socjalnymi ✓ Implementacja zadań wynikających z <i>Gminnego Programu Wspierania Rodziny</i>
2.3. Funkcjonujące grupy wsparcia i zapobieganie wypaleniu rodzicielskiemu	✓ Pomoc długofalowa w ramach grup wsparcia dla osób zagrożonych wypaleniem rodzicielskim ✓ Tworzenie grup samopomocowych dla rodziców
2.4 Skutecznie funkcjonująca edukacja publiczna i programy profilaktyczne	✓ Warsztaty i szkolenia dla rodzin w celu podniesienia ich kompetencji w zakresie profilaktyki ✓ Implementacja <i>Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii</i> ✓ Przeciwdziałanie uzależnieniom młodzieży i dorosłych poprzez zaangażowanie w wolontariat
2.5 Wspieranie powstawiania i rozwoju poradnictwa diagnostyczno-konsultacyjnego dla dzieci z zaburzeniami FAS i FASD	✓ Kompleksowa ocena psychologiczna i pedagogiczna dzieci oraz ich rodzin w celu potwierdzenia lub wykluczenia diagnozy FAS/FASD ✓ Spersonalizowane programy terapeutyczne uwzględniające potrzeby dziecka i rodziny ✓ Zajęcia terapeutyczne skupione na rozwoju adaptacyjnym i społecznym
2.6 Rozwój profilaktyki w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, szczególnie dotkniętej skutkami izolacji wywołanej pandemią	✓ Program korekcyjno-edukacyjny dla sprawców przemocy ✓ Funkcjonowanie grup wsparcia dla ofiar przemocy ✓ Aktualizacja i wdrażanie <i>Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej</i>
2.7 Rozwój działań profilaktycznych przeciwdziałających uzależnieniom i ubóstwu	✓ Pomoc długofalowa w ramach grup wsparcia dla osób z problemami uzależnień ✓ Wczesne diagnozowanie i interwencje dotyczące przeciwdziałania problemom alkoholowym, i innym uzależnieniom w grupie dzieci i młodzieży ✓ Prace społeczno-użyteczne jako czynnik zmniejszający ubóstwo ✓ Promocja nauki i pracy jako modelu przeciwdziałającego ubóstwu dziedzicznemu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie konsultacji projektu *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Busko-Zdrój na lata 2026-2032*

3.1.3. Poprawa sytuacji demograficznej i likwidacja deficytów rynku pracy

Do realizacji celu *Poprawa sytuacji demograficznej i likwidacja deficytów rynku pracy* przyczynią się następujące zidentyfikowane zadania i projekty, które zostały zaprezentowane w tabeli 3.3.

Tablica 3.3

**KARTA ZIDENTYFIKOWANYCH ZADAŃ I PROJEKTÓW
Poprawa sytuacji demograficznej i likwidacja deficytów rynku pracy**

Cele operacyjne	Zadania
3.1 Poprawa sytuacji demograficznej Miasta i Gminy Busko-Zdrój	✓ Stworzenie ram polityki demograficznej Gminy Busko-Zdrój zapobiegającej jego wyludnianiu
3.2 Aktywne pozyskiwanie nowych zasobów ludzkich w wyniku migracji i uchodźstwa na stałe lub w celach ekonomicznych spoza terenu Miasta i Gminy Busko-Zdrój	✓ Pozyskiwanie inwestorów, pracowników i mieszkańców do Gminy Busko-Zdrój
3.3 Powszechny dostęp do kwalifikacji adekwatnych do potrzeb rynku pracy i zwiększona aktywność zawodowa mieszkańców Miasta i Gminy Busko-Zdrój	✓ Rozwiązania odpowiadające na zidentyfikowane u pracodawców deficyty w zakresie zarządzania rozwojem, uczeniem się przez całe życie, poprzez wsparcie z Krajowego Funduszu Szkoleniowego ✓ Realizacja działań budujących świadomość, w zakresie radzenia sobie z sytuacjami kryzysowymi dotyczącymi sfery zawodowej ✓ Rozwijanie kompetencji w zakresie wiedzy technicznej i IT, a także uczenia się aktywnego i praktycznego na wszystkich poziomach kształcenia jako podstawy do uczenia się przez całe życie
3.4 Promocja działań wspierających aktywność zawodową rodziców m.in. poprzez zwiększenie dostępności żłobków i przedszkoli	✓ Zgodność czasu dostępności żłobków i przedszkoli do czasu pracy rodziców ✓ Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznym z wykorzystaniem narzędzi ekonomii społecznej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie konsultacji projektu *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Busko-Zdrój na lata 2026-2032*

3.1.4. Polityka społeczna służąca aktywizacji i integracji osób dotkniętych sprzężonymi problemami społecznymi

Do realizacji celu *Polityka społeczna służąca aktywizacji i integracji osób dotkniętych sprzężonymi problemami społecznymi* przyczynią się następujące zidentyfikowane zadania i projekty, które zostały zaprezentowane w tablicy 3.4.

Tablica 3.4

KARTA ZIDENTYFIKOWANYCH ZADAŃ I PROJEKTÓW
Polityka społeczna służąca aktywizacji i integracji osób dotkniętych sprzężonymi problemami społecznymi

Cele operacyjne	Zadania
4.1 Zwiększenie udziału usług pomocy społecznej świadczonych na poziomie rodziny i lokalnej społeczności	✓ Opracowanie i wdrożenie <i>Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji i Rozwoju Usług Społecznych Miasta i Gminy Busko-Zdrój na lata 2026-2029</i> ✓ Pozyskiwanie środków z Unii Europejskiej na poprawę jakości życia oraz ograniczanie wykluczenia społecznego poprzez realizację usług społecznych na poziomie rodziny i lokalnej społeczności ✓ Przechodzenie od opieki instytucjonalnej do usług świadczonych w społeczności lokalnej
4.2 Wysoka dostępność usług pomocy społecznej odpowiadających zapotrzebowaniu osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	✓ Organizowanie akcji i kampanii promocyjno-informacyjnych m.in. z zakresu równości szans, mobilności i elastyczności zawodowej, promowania postaw aktywnych oraz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu ✓ Świadczenie usług poradnictwa dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym ✓ Rozwój opieki nieformalnej – tworzenie i rozwój miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej
4.3 Systematyczne doskonalenie kadr instytucji pomocy społecznej i rynku pracy do aktualnych potrzeb	✓ Szkolenia oraz specjalistyczne doradztwo dla kadr instytucji pomocy i integracji społecznej, powiązane bezpośrednio z potrzebami oraz specyfiką realizowanych zadań – w tym we współpracy z Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej w Kielcach ✓ Upowszechnianie aktywnej integracji i pracy socjalnej (wzmocnienie kadrowe służb pomocy społecznej) ✓ Program przygotowania do wdrażania procesu deinstytucjonalizacji usług dla pracowników MGOPS

**Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych
Gminy Busko-Zdrój na lata 2026-2032**

4.4 Wsparcie finansowe i organizacyjne już istniejących oraz tworzenie nowych placówek udzielających wsparcia osobom zagrożonym i dotkniętym sprzężonymi problemami społecznymi	✓ Dofinansowywanie organizacji pozarządowych w realizacji zadań publicznych w zakresie wsparcia osób zagrożonych i dotkniętych sprzężonymi problemami społecznymi ✓ Aktywizacja społeczna i zawodowa osób biernych zawodowo oraz zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym przy zastosowaniu usług aktywnej integracji społecznej, edukacyjnej, zawodowej i zdrowotnej
4.5 Rozwiązywanie sprzężonych problemów społecznych w partnerstwie publiczno-publicznym i publiczno-społecznym z organizacjami pozarządowymi i Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej w Kielcach	✓ Tworzenie Partnerskiego Zespołu Kooperacji celem interdyscyplinarnego, międzyinstytucjonalnego rozwiązywania sprzężonych problemów społecznych rodzin na terenie Miasta i Gminy Busko-Zdrój ✓ Aktualizowanie listy usług społecznych dostępnych na terenie Miasta i Gminy Busko-Zdrój, które świadczą na rzecz mieszkańców organizacje i instytucje partnerskie – publiczne i społeczne ✓ Współpraca z Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej w Kielcach przy realizacji projektu koordynacyjnego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie konsultacji projektu *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Busko-Zdrój na lata 2026-2032*

3.2. Priorytety rozwoju społecznego

Spośród 21 celów operacyjnych przyjętych w *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Busko-Zdrój na lata 2026-2032*, podporządkowanych celom strategicznym, wyodrębniono 5 priorytetów rozwoju Gminy Busko-Zdrój w sferze społecznej. Ich celem jest wskazanie szczególnych preferencji w realizacji *Strategii*. Priorytety spełnią podwójną rolę: są informacją dla adresatów i beneficjentów *Strategii* oraz wpływają na kształt budżetu, ułatwiając Burmistrzowi i Radzie Miejskiej dokonywanie trudnych wyborów w przypadku podziału ograniczonych środków budżetowych. Priorytety zostały dostosowane do horyzontu czasowego realizacji *Strategii* to jest na lata 2026-2032.

W kontekście pozyskania dodatkowych środków finansowych o powodzeniu realizacji *Strategii* w coraz większym stopniu będzie decydować jej spójność z *Programem Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021-2027* oraz kolejnej jego edycji na lata 2028-2034. Zostanie ona osiągnięta poprzez spójność celów przyjętych w tych dokumentach. Priorytety rozwoju Gminy Busko-Zdrój zawierają się w priorytetach i działaniach oraz celach szczegółowych przyjętych dla Województwa Świętokrzyskiego w zakresie funduszy strukturalnych w sferze społecznej. Należy monitorować realizację

priorytetów regionalnych i zabiegać, by na liście przypisanych im zadań regionalnych znalazły się te, które służą realizacji *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Busko-Zdrój na lata 2026-2032*.

Priorytety rozwiązywania problemów społecznych dla Gminy Busko-Zdrój wybrano z uwzględnieniem trendów występujących w otoczeniu, prognozowanych procesów demograficznych oraz opinii ekspertów i doradców. Listę priorytetów prezentuje tablica 3.5.

Tablica 3.5

Priorytety rozwoju społecznego Gminy Busko-Zdrój

Priorytet	Cel operacyjny
1.1. Zwiększenie udziału usług społecznych świadczonych na poziomie rodziny i lokalnej społeczności oraz samoorganizacji osób starszych i niepełnosprawnych	1.1.
1.2. Wdrożone zasady aktywnego i zdrowego starzenia się oraz ograniczone występowanie chorób przewlekłych i ciężkich	1.2.
2.1. Sprawny system profesjonalnego poradnictwa rodzinom dotkniętym skutkami patologii społecznej	2.1.
3.1 Poprawa sytuacji demograficznej Miasta i Gminy Busko-Zdrój	3.1.
4.1 Zwiększenie udziału usług pomocy społecznej świadczonych na poziomie rodziny i lokalnej społeczności	4.1.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie konsultacji projektu *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Busko-Zdrój na lata 2026-2032*

4. SYSTEM WDRAŻANIA STRATEGII

4.1. Wdrażanie

Proces wdrażania *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Busko-Zdrój na lata 2026-2032* będzie oparty na zasadach: jawności życia publicznego, personalnej odpowiedzialności za wykonywanie zadań oraz wieloletniego planowania. *Strategia* będzie wdrażana przez wyznaczone do tego podmioty przy wykorzystywaniu różnych narzędzi.

4.1.1. Zadania i projekty realizacyjne

Zadania i projekty realizacyjne są narzędziem służącym do osiągnięcia konkretnej poprawy sytuacji na obszarze Miasta i Gminy Busko-Zdrój. *Zadania* lub *projekty* są prezentowane w układzie: nazwa planowanego działania, nakłady do poniesienia (całkowity koszt w tysiącach złotych), wskazanie właściwego celu strategicznego i operacyjnego, etapy / zadania, harmonogram realizacji (w tym harmonogram finansowy), oczekiwane rezultaty, źródło finansowania, instytucje i podmioty uczestniczące we wdrażaniu.

4.1.2. Raport o Stanie Gminy

Jest on zbiorem w możliwie największym stopniu ujednoliconych informacji o stanie Gminy Busko-Zdrój obejmujących pełne spektrum jego życia. Przedstawia również pozycję Gminy Busko-Zdrój na tle powiatu buskiego i województwa świętokrzyskiego. *Raport* opisuje stan Gminy na podstawie danych statystycznych na koniec każdego roku, a przyjmowany jest do 31 maja kolejnego roku przez Radę Miejską.

4.2. Podmioty zarządzające realizacją *Strategii*

W zarządzaniu realizacją *Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Busko-Zdrój na lata 2026-2032* uczestniczyć będą niżej wymienione podmioty.

Koordinator Strategii

Koordinatorem *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Busko-Zdrój na lata 2026-2032* jest Dyrektor Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Busku-Zdroju, powołany przez Burmistrza.

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (MGOPS)

Zbiera informacje o stopniu wykonania każdego z poszczególnych *zadań i projektów* oraz osiągnięcia celów operacyjnych, a także informacje dotyczące wskaźników realizacji i ewaluacji projektów oraz wyniki audytów zewnętrznych projektów wg obszarów celów strategicznych. Pozyskuje finansowanie zewnętrzne na realizację działań służących osiągnięciu celów *Strategii*.

4.3. Konsultacje społeczne

Dla opiniowania realizacji *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Busko-Zdrój na lata 2026-2032* prowadzone będą otwarte konsultacje społeczne, organizowane i monitorowane przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Konsultacje mają stwarzać możliwość wypowiedzi mieszkańców, ekspertów oraz różnych organizacji i podmiotów w sprawach związanych z realizacją *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Busko-Zdrój na lata 2026-2032*.

5. SPOSOBY MONITOROWANIA, FINANSOWANIA I KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ STRATEGII

5.1 System monitorowania *Strategii*

Monitoringiem i ewaluacją objęte będą postępy w realizacji *Strategii* na dwóch poziomach: poszczególnych *zadań* i *projektów* oraz *celów operacyjnych* i *strategicznych*. Prowadzony będzie monitoring wskaźnikowy i społeczny. Monitoring wskaźnikowy będzie prowadzony w oparciu o oczekiwane wskaźniki osiągnięć, zaś monitoring społeczny będzie na podstawie wyników badania opinii, w szczególności poprzez konsultacje społeczne.

Istotny element systemu monitorowania stanowi sporządzanie *Rocznego Raportu Realizacji Strategii* wraz ze wskazaniem zadań zrealizowanych, zrealizowanych częściowo i nie rozpoczętych oraz identyfikacją przyczyn problemów i prezentacją propozycji ich przezwyciężenia. Istotnym elementem *Raportu* jest ocena osiągnięcia poszczególnych *celów strategicznych* i *operacyjnych* – w kontekście zrealizowanych i zaplanowanych do realizacji *zadań* i *projektów*, w szczególności czy w każdy z celów wpisują się przygotowane *zadania* i *projekty*.

5.2 Finansowanie realizacji *Strategii*

Finansowanie realizacji *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Busko-Zdrój na lata 2026-2032* tylko w niewielkim stopniu zależą od samorządu gminy. Schemat realizacji i finansowania *zadań* przedstawiono na rysunku 5.1.

Samorząd Miasta i Gminy Busko-Zdrój ma ograniczone środki do bezpośredniego finansowania realizacji *zadań* i *projektów* niezbędnych do osiągnięcia *celów strategicznych* i *operacyjnych*. Jednak poprzez kształtowanie przestrzeni, stymulowanie rozwoju zasobów ludzkich i zapewnienie bezpieczeństwa w sferze społecznej tworzy warunki do rozwoju gospodarczego, przyciągania inwestorów i pobudzania przedsiębiorczości mieszkańców. Utrzymanie wysokiego tempa rozwoju przy ograniczonych wolnych środkach budżetowych wymaga stosowania montażu finansowego opartego na partnerstwie publiczno-społecznym i publiczno-publicznym, wspieranego pozyskaniem środków bezzwrotnych z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Partnerstwo publiczno-społeczne jest formą finansowania realizacji projektów w sferze społecznej przez długoterminowe zaangażowanie organizacji trzeciego sektora – m.in. stowarzyszeń i fundacji. Wobec ustawowego ograniczenia zadłużenia jednostki samorządowej do poziomu 15 i 60% jej dochodów budżetowych oraz obecnego poziomu zobowiązań montaż finansowy z wykorzystaniem organizacji trzeciego sektora w połączeniu ze środkami bezzwrotnymi pozyskanymi z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej stanie się podstawowym narzędziem rozwiązywania problemów społecznych.

Rysunek 5.1

Schemat finansowania realizacji *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Busko-Zdrój na lata 2026-2032*

Źródło: Opracowanie własne

Partnerstwo publiczno-publiczne jest formą finansowania *zadań* i *projektów* przez koncentrację środków publicznych – powiatowych, gminnych i wojewódzkich. Może stać się jednym z istotnych źródeł środków na finansowanie *zadań* i *projektów* służących rozwiązywaniu problemów społecznych w Gminie Busko-Zdrój.

5.3. Sposoby inicjowania współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi

Istotnym impulsem do skutecznego implementowania *Strategii*, bez zaangażowania dodatkowych zasobów jest podniesienie świadomości społecznej poprzez udzielanie mieszkańcom informacji o ich prawach i uprawnieniach. Realizacja tego zadania odbywać się będzie poprzez publikacje prasowe, audycje radiowe i telewizyjne w lokalnych mediach oraz organizowanie punktów informacyjnych dla zainteresowanych. W miarę potrzeby zasadnym jest przekazywanie informacji dotyczących pomocy społecznej i angażowanie mieszkańców do pomocy w rozwiązywaniu problemów społecznych.

Konieczne jest również aktywizowanie społeczności lokalnych, w celu organizowania, tzw. poradnictwa obywatelskiego dla osób, które poszukują pomocy w rozwiązywaniu trudnych sytuacji życiowych. Chodzi tu głównie o współpracę z organizacjami pozarządowymi oraz wspieranie ich działalności, w celu organizowania samopomocy i tzw. problemowych grup wsparcia dla rodzin z różnego rodzaju problemami. Dla liderów poszczególnych organizacji będziemy organizować szkolenia na temat, gdzie można uzyskać pomoc w różnych sytuacjach, zmian w prawodawstwie itp. Należy również inspirować organizacje pozarządowe do tworzenia programów celowych i występowania o dofinansowanie z funduszy Unii Europejskiej w szczególności z Europejskiego Funduszu Społecznego, ze środków Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz do różnego rodzaju fundacji i organizacji zajmujących się wsparciem dla organizacji trzeciego sektora. W oparciu o nowe rozwiązania prawne, wynikające z ustawy o wolontariacie należy w większym stopniu aktywizować środowisko do wykorzystywania w pracy wolontariuszy.

Ważnym ogniwem w mobilizacji społeczności lokalnej w celu rozwiązywania problemów społecznych są Komisje ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, które dysponując dość pokaźnymi funduszami mogą wspierać różnego rodzaju inicjatywy społeczne, mające na celu walkę z alkoholizmem, przemocą w rodzinie, realizację programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży, edukację nauczycieli itp. Istotne jest zachęcenie Komisji do tworzenia i utrzymywania świetlic socjoterapeutycznych, w których zatrudnieni byłiby ludzie odpowiednio przygotowani do pracy z młodzieżą „trudną” i niepełnosprawną - wprowadzając proces pełnej integracji. Innowacją polegałaby na tym, że każde dziecko niepełnosprawne miałoby swojego sprawnego opiekuna, który mógłby aktywnie uczestniczyć w procesie rewalidacji. Korzyści z tego płynęłyby dla obu stron. Dzieci z rodzin patologicznych, które mają najczęściej zaniżone poczucie własnej wartości i niską pozycję socjometryczną, w grupie rówieśniczej mogłyby się wykazać i stać się dla kogoś osobą znaczącą, a dzieci niepełnosprawne mogłyby w ten sposób zaspokoić swoją potrzebę kontaktów społecznych i akceptacji przez rówieśników. Wymaga to ogromnej pracy i przygotowania pedagogiczno-terapeutycznego wy-

chowawców, jednak może przynieść wymierne korzyści dla całego społeczeństwa. Jest to szczególnie ważne w środowiskach wiejskich, gdzie istnieje potrzeba zwalczania głęboko zakorzenionej niechęci, a nawet wrogości wobec osób ułomnych, szczególnie jeśli jest to ułomność widoczna lub choroba psychiczna. Na uwagę zasługuje problem, tzw. niepełnosprawności wtórnej, której często ulegają osoby pozbawione odpowiedniej rehabilitacji. Spychane na margines życia zamykają się we własnym świecie.

Do sprawnego funkcjonowania i rozwoju Miasta i Gminy Busko-Zdrój w sferze społecznej niezbędne jest poczucie wpływu mieszkańców na funkcjonowanie swojego otoczenia i sprawne działanie instytucji. Jedną z najważniejszych form aktywności obywatelskiej jest działalność organizacji pozarządowych, które powszechnie uznaje się za cenne dopełnienie – a czasem wręcz alternatywę – w realizacji zadań przez samorząd Gminny. Ich walorem jest nie tylko znajomość lokalnej specyfiki, adekwatność i szybkość działania, ale także często niższy koszt osiągania efektów. Inicjowanie współpracy będzie oparte na następujących zasadach:

- aktywizacji społeczności lokalnych,
- wielopłaszczyznowego wspierania organizacji pozarządowych,
- włączania społeczności lokalnych w rozwiązywanie lokalnych problemów i procesy zarządzania Gminą Busko-Zdrój,
- wspierania aktywnych mieszkańców Gminy Busko-Zdrój

Najważniejsze kierunki działań wobec organizacji pozarządowych to włączanie społeczności lokalnych w proces realizacji *Strategii*, zarządzanie Miastem i Gminą Busko-Zdrój (zgodnie z regułą *open government*), a także w identyfikowanie najważniejszych problemów i oczekiwań w ramach konsultacji społecznych oraz wspieranie w pozyskiwaniu zewnętrznych źródeł finansowania projektów z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Niezwykle ważna będzie współpraca z organizacjami pozarządowymi, podmiotami trzeciego (społecznego) sektora których cele są skoncentrowane w obszarach powiązanych z *Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych*. Przy realizacji *Strategii* istotne będzie wykorzystanie doświadczeń Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom i Ogólnopolskiego Porozumienia Osób, Organizacji i Instytucji Pomagającym Ofiarom Przemocy w Rodzinie *Niebieska Linia*, a także prowadzenie bezpośredniej współpracy z tymi podmiotami. Poszczególni partnerzy współpracujący przy realizacji strategii mogą artykułować potrzeby, uzgadniać cele, ale przede wszystkim będą angażowane do aktywnego uczestnictwa w realizacji zadań i przejmować na siebie część obowiązków.

5.5. Program promocji i *Public Relations*

5.5.1. Założenia

Promocja będzie celową, systematyczną działalnością, która poprzez informowanie, przekaz reklamowy i *Public Relations* będzie wzmacniać znajomość *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych* Miasta i Gminy Busko-Zdrój wśród społeczności gminy. Ma również na celu uświadomienie mieszkańcom w jaki sposób realizacja *Strategii* będzie wpływać na rozwiązywanie problemów społecznych w ich otoczeniu oraz na zaspokajanie ich potrzeb.

Skuteczna realizacja *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Busko-Zdrój na lata 2026-2032* wymaga kształtowania, popularyzowania i wspieranie porozumień (sieci) publiczno-społecznych, upowszechniania współpracy administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi, w zakresie realizacji zadań publicznych związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych oraz społeczne i obywatelskie konsultowanie realizacji *Strategii*. Realizacja celów i priorytetów przyjętych w *Strategii* wymaga posiadania i prowadzenia przez samorząd Miasta i Gminy Busko-Zdrój promocji i *Public Relations* w sposób zaplanowany i skoordynowany.

Dyrektor Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Busku-Zdroju koordynuje działania informacyjne i promocyjne, między innymi – poprzez inicjowanie wspólnych przedsięwzięć ze wszystkimi instytucjami zaangażowanymi we wdrażanie *Strategii*. Za prowadzenie działań informacyjnych i promocyjnych dotyczących realizacji *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Busko-Zdrój na lata 2026-2032* odpowiedzialny jest Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Busku-Zdroju.

5.5.2. Cele i zasady

Cele programu promocji i *Public Relations*:

- społeczność lokalna poinformowana o *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Busko-Zdrój na lata 2026-2032* – jej celach i sposobach realizacji,
- spopularyzowane działania samorządu gminnego ukierunkowane na realizację *zadań i projektów* służących rozwiązywaniu problemów społecznych na obszarze Miasta i Gminy Busko-Zdrój,
- spopularyzowane przedsięwzięcia sfinansowane ze środków funduszy strukturalnych oraz podjęte działania ukierunkowane na pozyskanie środków finansowych na realizację dodatkowych *zadań i projektów*,

- zapewniony powszechny dostęp do informacji o możliwościach ubiegania się o wsparcie ze środków funduszy strukturalnych na realizację projektów służących rozwiązywaniu problemów społecznych na obszarze Miasta i Gminy Busko-Zdrój i osiągnięcia *celów strategicznych Strategii*, w szczególności dla organizacji pozarządowych,
- Miasto i Gmina Busko-Zdrój rozpoznawalne wśród innych ośrodków województwa świętokrzyskiego jako ośrodek przyjazny inwestorom, społeczność ludzi otwartych oraz atrakcyjne miejsce zamieszkania i pracy.

Najważniejsze kierunki działań: poznawanie potrzeb i pragnień mieszkańców, uczestniczenie w istotnych konferencjach i wystawach, intensyfikacja współpracy z regionami partnerskimi, intensyfikacja współpracy z Powiatem Buskim, gminami powiatu buskiego i gminami ościennymi, intensyfikacja współpracy z lokalnymi organizacjami pozarządowymi i instytucjami działającymi na rzecz osób wykluczonych społecznie i zawodowo.

5.5.3. Grupy docelowe

Grupy docelowe programu promocji i *Public Relations*:

- społeczność Miasta i Gminy Busko-Zdrój,
- potencjalni inwestorzy spoza terenu Gminy,
- potencjalni beneficjenci wsparcia ze środków funduszy strukturalnych na realizację projektów służących osiągnięciu *celów strategicznych Strategii*,
- organizacje pozarządowe,
- władze regionalne województwa świętokrzyskiego,
- media.

UZASADNIENIE

Aktualnie obowiązująca Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Busko-Zdrój na lata 2016-2025 traci swoją ważność z końcem bieżącego roku, zachodzi więc potrzeba podjęcia niniejszej uchwały. Obowiązek opracowania i realizacji gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych nakłada na gminę art. 17 ust.1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Busko-Zdrój będzie określała kierunki zamierzeń rozwojowych w sektorze pomocy społecznej na terenie gminy w latach 2026–2032. Dokument Strategii będzie również podstawą skutecznego pozyskiwania środków finansowych z budżetu państwa i funduszy Unii Europejskiej na realizację projektów ze sfery społecznej. Na etapie przygotowywania przedmiotowej strategii odbyły się spotkania z przedstawicielami samorządu terytorialnego oraz uwzględniono trendy występujące w otoczeniu, a także opinie ekspertów i doradców.

Biorąc pod uwagę powyższe, przyjęcie niniejszej uchwały jest uzasadnione.